Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной 21-нээ гарана | № 225 (17648) | 1987 оной сентябриин 30, среда | Сэн 3 мүн.

ХУРЯАЛГАДА—ЭРШЭ, ДЭЛИСЭ, ШАНАР!

ҮҮЛЭДТЭЙ ҮРДИЛДӨӨН

Гансашье таряашад, механизаторнууд бэшэ, эндэхи бухы зон үглөөгүүр эртэ бодоhоор газаа гараже, огторгойе шэртэдэг болонхой. Хүнүүдэй hанаа сэдьхэл хуу ургаса хуряалгада хандуулагданхай. Ходо ороhон хура бороо таряа талха абхуулхагүйнь гээшэ гү гэжэ hанаата болоно бшуу.

Тэрэ үглөөгүүр би Саяанай совхозой Загтадай отделениин таряашадта зорибоб. Ямар үдэр болохонь ааб гэhэн бодол hанааемни баhал ээлэнэ.

Шулуун харгыгаар, шуулюулhаар Жэмhэг нютаг хүрэжэ ябатарнай, одоошье үүлэ манан өдөө дэгдэжэ, наран яларан гараба. Харгын хоёр талаар нэмжэhэн таряалан дээрэхи ороohото ургамалнууд баал болгогдожо сабшагданхай, хатажа хэбтэнэ. Наранай элшэ тодожо, баалнуудай багал хатахадань алтан шаргал таряае хуряахаар бэлэн комбайнууд эндэ зогсонод.

...Уданшьегүй, үдын урдахана шаргал шара шэнээсын таряан соогуур хойно хойноhоон hубарилдан, найман комбайн урагшаа дабшэба.

Загтадай отделениин таряашад энэ жэлдэ 950 гектар газар дээрэ ороohото ургамалнуудые тариhан юм. Ургасань муу бэшээр, яhала үдхэнөөр гарабашье hаа, олон газарта таряаниинь хура бороодо, hалхинда эрьежэ унашоо. Бухыдөө 200 гектарай ургаса газартаа нэбшыжэ хэбтэшоо. Иимэ ургасые гээлтэгүйгөөр абахын тула ехэхэн ороолдолго, шадебари хэрэгтэй. Эндэ бухыдөө 380 гектар обёос, 490 гектар шэнээсэ, 80 гектар горох хуряагдаха байна. Мүнөөдөө таряалангай 200 гектарынь сабшагдажа баал болгогдонхой, 50 гектар таряалан сахэ хуряагдаа.

Эрьежэ унаhан таряае хуряажа ябаhан комбайнууд таряалангай захада аалихаар дабшаhаар хүрэжэ ерэбэ. Түрүүшын комбайнhаа В. Пермяков буужа, мантай мэндэшэлдэбэ.

— Таряамнай хүшэрхэнөөр абтажа байна. Харагты, энэ газар ямар шабар нойтон бэ? Комбайнууднай шабардажа, урагшаа ябанагүй,— гэжэ звеное даагша hанаата болонгёор хэлэнэ.

— Энэ унашаhан таряае яажа сабшанабта?

— Хайшаа нэнгэжэ унааб, тэрэнэй урдаhаань хаданабдь. Тэрэгүйдэ эльбээд гарашаха ха юм. Жатканнуудтаа таряа ургэдэг тухэрэлгэ тааруулжа хэнхэйбди. Нэгэл тэшэнь ябажа сабшанабди,—гэнэ комбайнер.

Хэды хүшэр хүндэ байбашье hаань, механизаторнууд ороолдолго, хүсэл эрмэлэлээ мохонгүй хүдэлнэ.

Таряан далайн онгоссонуудые дүршэлтэй бэрхэ комбайнернууд Ю. Крюков, Ю. Дударев, С. Баннкин, Н. Малышев, В. Кобелев, В. Зверев гэгшэд жолоодоно.

Энэ үедэ саhан малгайгаа үмдэhэн Саяан дээгүүр үүлэд бөөгнэржэ хэрлана. Хажуудамни байhан нүхэр Пермяков hанаа алдан:

— Хадада саhан орсбол, хура орохёё болихо гэжэ урданай үбгэд хэлсэгшэ бэлэй. Тэрэнь ондоо болошоо юм гү?—гэнэ.

Сагай уларилай бэрхэшээлые амжалтатайгаар дабажа, Загтадай таряашад ургасаяа саг соонь, гээлтэгүйгөөр абахал байха.

Ж. ЮБУХАЕВ.

Түнхэнэй район.

ХЭЛЭhЭНДЭЭ ХҮРӨӨБДИ

Агуусхэ Октябриин 70 жэлэй ойн намарай ургаса хуряалгые эмхитэй hайнаар богони болзорто, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ гэжэ Зэдын районой XX партсъездын, Хяагтын районой «Родина» колхозуудай ажалшад болон таряашадтай хамта манайшье колхозойхид үүсхэл гаргаhан гээшэ. Энэ үүсхэл уряанай КПСС-эй обкомой бюродо, республикын Министрнүүдэй Советэ, профсоюзуудай советэ, мүн ВЛКСМ-эй обкомдо hайшаагдажа, республика соо социалис мурысөөн шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэрhэн байна. Хэлэhэндээ хэр хүрэжэ байнабибди, ургаса хуряалга хэр эзргээр ябуулагдаhаб гэhэн асуудалда харюусахаhаа урид hүүлэй жэлнүүдтэ колхозойнгоо газар дээрэ таряашад болон мэргэжэлтэдэй хэжэ байhан ажал тухай тэмдэглэхэ шухала.

Колхоздомнай тракторно-таряан ажалай нэгэл бригада бии юм. Тэрэниие гуша гаран жэлэй туршада коммунист Далай Ринчинович Раднаев хүтэлбэрилнэ. Нэгэ үгөор хэлэхэдэ, энэ нүхэрэймнай бухы наhан, хуби заяан Хүнтэйн таряалантай бата холбоотой гээшэ. Эдэ олон жэлнүүдэй туршада Далай Ринчинович ажахы соо нилээд олон залуушуулые ёhотойл таряашад болгоhон, тэдэниие газарта дурэтайгаар хүмүүжүүлhэн хүнүүдэй нэгэн. Гадна газар таряалангай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ Д. Р. Раднаевай оруулhан хубита баhал тон ехэ гэжэ хэлэхээр. Энэниием Буряадай АССР-эй ба РСФСР-эй габьяата механизатор гэhэн хүндэтэ нэрэ эзргэнь элитээр гэршэлэн харуулна.

Бидэ hүүлэй жэлнүүдтэ газар таряалан эрхилхэ зональна гурим нэбтэрүүлжэ, ямаршье уларилтай жэлдэ тогтууритай hайн ургаса абадаг болообди. Тэрэнэй хажуугаар эршэмтэй технологи хэрэглэгдэнэ. Эндэ бүтэдэн ашаар механизаторнууднай зарим таряалан дээрэhээ hайн уларилтай жэлдэ гектарай 40—43 центнер таряа хуряадаг. Жэшээнь, 1985 ондо бухы таряалангайнгаа гектар бүриноо дүнда эзргээр 22,7 центнер таряа сохижо абаhан юм. Харин нёдондо ган гасуур болоhон жэлдэшье гектарай 18 центнер таряан абтаа.

Байгша ондо 2918 гектарта таряанай болон тэжээлэй ургамалнуудые тариhан байнабди. Тэрэнэй 1441 гектартань шэнээсэ, 1330 гектарта обёос, 187 гектарта хара таряа, 1287 гектарта тэжээлэй ургамалнуудые ургуулаабди. Тиихэдэ 1608 гектар сэбэр паар дээрэ гол түлэб эршэмтэй технологи хэрэглэгдэжэ, тарилга хэгдэhэн байна. Гансашье энэ хура орохёё болихо гэжэ урданай үбгэд хэлсэгшэ бэлэй. Тэрэнь ондоо болошоо юм гү?—гэнэ.

Сагай уларилай бэрхэшээлые амжалтатайгаар дабажа, Загтадай таряашад ургасаяа саг соонь, гээлтэгүйгөөр абахал байха.

Ж. ЮБУХАЕВ.

Түнхэнэй район.

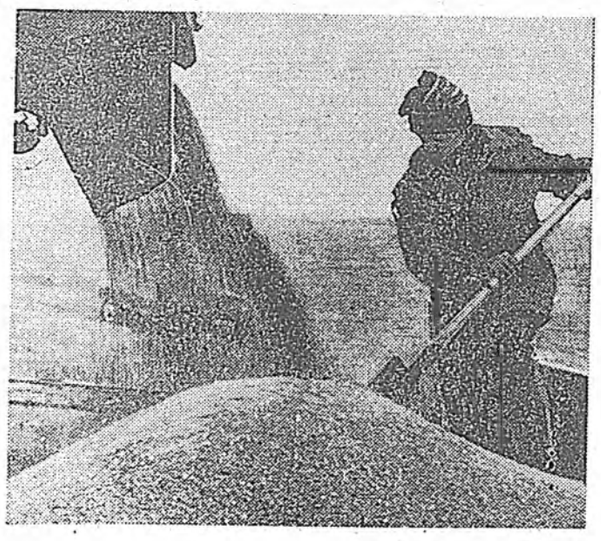

Кабанскын шубуунай фабрикын хоёрдохи отделенидэ М. Е. Сухановай хүтэлбэрилдэг трактороно-таряан ажалай бригада урагшатайгаар ажаллана. Комбайнернууд И. И. Солодовников, А. Н. Селиванов, В. И. Рылов гэгшэд үндэр бүтээсэ гуйлана. Тус бригада хуряалгаяа hаяын үдэрнүүдтэ дүүргэхэнь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ ургаса адхарна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҮҮЛЭДТЭЙ ҮРДИЛДӨӨН

Гансашье таряашад, механизаторнууд бэшэ, эндэхи бухы зон үглөөгүүр эртэ бодоhоор газаа гараже, огторгойе шэртэдэг болонхой. Хүнүүдэй hанаа сэдьхэл хуу ургаса хуряалгада хандуулагданхай. Ходо ороhон хура бороо таряа талха абхуулхагүйнь гээшэ гү гэжэ hанаата болоно бшуу.

Тэрэ үглөөгүүр би Саяанай совхозой Загтадай отделениин таряашадта зорибоб. Ямар үдэр болохонь ааб гэhэн бодол hанааемни баhал ээлэнэ.

Шулуун харгыгаар, шуулюулhаар Жэмhэг нютаг хүрэжэ ябатарнай, одоошье үүлэ манан өдөө дэгдэжэ, наран яларан гараба. Харгын хоёр талаар нэмжэhэн таряалан дээрэхи ороohото ургамалнууд баал болгогдожо сабшагданхай, хатажа хэбтэнэ. Наранай элшэ тодожо, баалнуудай багал хатахадань алтан шаргал таряае хуряахаар бэлэн комбайнууд эндэ зогсонод.

...Уданшьегүй, үдын урдахана шаргал шара шэнээсын таряан соогуур хойно хойноhоон hубарилдан, найман комбайн урагшаа дабшэба.

Загтадай отделениин таряашад энэ жэлдэ 950 гектар газар дээрэ ороohото ургамалнуудые тариhан юм. Ургасань муу бэшээр, яhала үдхэнөөр гарабашье hаа, олон газарта таряаниинь хура бороодо, hалхинда эрьежэ унашоо. Бухыдөө 200 гектарай ургаса газартаа нэбшыжэ хэбтэшоо. Иимэ ургасые гээлтэгүйгөөр абахын тула ехэхэн ороолдолго, шадебари хэрэгтэй. Эндэ бухыдөө 380 гектар обёос, 490 гектар шэнээсэ, 80 гектар горох хуряагдаха байна. Мүнөөдөө таряалангай 200 гектарынь сабшагдажа баал болгогдонхой, 50 гектар таряалан сахэ хуряагдаа.

Эрьежэ унаhан таряае хуряажа ябаhан комбайнууд таряалангай захада аалихаар дабшаhаар хүрэжэ ерэбэ. Түрүүшын комбайнhаа В. Пермяков буужа, мантай мэндэшэлдэбэ.

— Таряамнай хүшэрхэнөөр абтажа байна. Харагты, энэ газар ямар шабар нойтон бэ? Комбайнууднай шабардажа, урагшаа ябанагүй,— гэжэ звеное даагша hанаата болонгёор хэлэнэ.

— Энэ унашаhан таряае яажа сабшанабта?

— Хайшаа нэнгэжэ унааб, тэрэнэй урдаhаань хаданабди. Тэрэгүйдэ эльбээд гарашаха ха юм. Жатканнуудтаа таряа ургэдэг тухэрэлгэ тааруулжа хэнхэйбди. Нэгэл тэшэнь ябажа сабшанабди,—гэнэ комбайнер.

Хэды хүшэр хүндэ байбашье hаань, механизаторнууд ороолдолго, хүсэл эрмэлэлээ мохонгүй хүдэлнэ.

Таряан далайн онгоссонуудые дүршэлтэй бэрхэ комбайнернууд Ю. Крюков, Ю. Дударев, С. Баннкин, Н. Малышев, В. Кобелев, В. Зверев гэгшэд жолоодоно.

Энэ үедэ саhан малгайгаа үмдэhэн Саяан дээгүүр үүлэд бөөгнэржэ хэрлана. Хажуудамни байhан нүхэр Пермяков hанаа алдан:

— Хадада саhан орсбол, хура орохёё болихо гэжэ урданай үбгэд хэлсэгшэ бэлэй. Тэрэнь ондоо болошоо юм гү?—гэнэ.

Сагай уларилай бэрхэшээлые амжалтатайгаар дабажа, Загтадай таряашад ургасаяа саг соонь, гээлтэгүйгөөр абахал байха.

Ж. ЮБУХАЕВ.

Түнхэнэй район.

Коммунис субботнигые угтуулан

БЭЛЭДХЭЛ ХЭГДЭНЭ

Улаан-Удэ хотодо коммунис субботник үнгэргэхэ штабай ээлжээтэ заседани боложо, районуудай, предприятинууд болон организацинуудай штабуудай түлөөлэгшэд субботнигто бэлэдхэлэй хэр ябуулагдажа байhан тухай тоосоо бариба.

Хотын коммунальна ажахын управлениин начальник **С. М. Гордиенко** Улаан-Удын үйлсэ болон талмайнуудые, гол мүрэнэй эрье шадархи болон харгын хажуугаархи газарнуудые болбосон тухэлтэй болгохо, харгынуудай хушалта заhаха талаар ямар хүдэлмэриин ябуулагдахаяа байhан тухай хөөрэбэ. Гадна гурбан бригада модонуудые шэнээр hүуллгаха хараатай.

«450 гэрэй подвалнуудые болоод тэдээн шадархи газар сэбэр болгохо зорилго урдаа табинабди. Мүнөө үедэ 210 гэрэй подвалнууд сэбэр болгогдонхой. Энэ хэрэгтэ 6 мянга гаран хүн хабаадалсаха. Хамтадаа 200 гаран хүн үнгэргэшэ хоёр субботодо байрын гэрнүүдые дулаасуулгын системдэ оруулха хүдэлмэридэ хабаадалсаhан байна»—гэжэ хүтын гэр байрын управлениин начальник **В. П. Нестеров** хөөрөө.

«Электромашина» заводто 1500 хүн субботнигто хабаадалсаха, 5,4 мянган түхэриг салин хүлhэеэ субботнигой жасада оруулха, 93,5 мянган түхэригэй продукци гаргаха гэзэд багсаагдана. Энээн тухай заводой директорэй орлогшо **В. С. Олиференко** штабай гэшүүдтэ хөөрэhэн байна. Арадай депутадуудай Железнодорожно райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо **Н. И. Васильев**, КПСС-эй Октябрьска райкомой секретарь **И. И. Мошкин**, арадай депутадуудай Советскэ райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо **В. А. Мазуренко**, «Бурятремстрой» гэжэ нэгэдэлэй директорэй орлогшо **Э. К. Лохов**, ВЛКСМ-эй Улаан-Удын горкомой нэгэдэхи секретарь **И. В. Куриленко**, арадай депутадуудай Улаан-Удын горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо **А. Г. Прейзнер** гэгшэд субботнигто бэлэдхэлдэ хабаатай асуудалнуудаар мүн лэ үгэ хэлэhэн байна.

Субботнигой хотын штабай хүтэлбэрилэгшэ, партиин Улаан-Удын горкомой секретарь **А. С. Коренев** штабай заседаниие хүтэлбэрилжэ, үгэ хэлээ.

Ц. БАЛДАНОВ,

2000 ТҮХЭРИГ ДАМЖУУЛАГДАХА

Хүүргэ баридаг 34-дэхи отрядай коллектив эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа, hара, квартал бүриин түсэбтэ даабаринуудые дүүргэжэ, предприятинуудай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэдэй тоодо ороhон лэ байдаг. Агуусхэ Октябриин 70 жэлэй түүхэтэ ойдо зорюулагдаhан коммунис субботник октябриин 10-да үнгэргэхөөр үүсхэл тус отрядай коллектив гаргаба.

Мүнөө предприятиин хүдэлмэришэд субботнигто бэлэдхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа байна. Габшагай ажалай hайндэртэ 310 хүдэлмэришэд гараха байhанаа мэдүүлбэ. 250 хүн хүдэлдэг газартаа ажаллаха, предприятиин эзэлдэг талмайе болбосон тухэлтэй болгохо хүдэлмэридэ 60 хүн хабаадаха, ашаглалгада хэгдэзэд байна. Эдэ үдэрнүүдтэ нөгоон тэжээлые hолоомонтой холижо, нүхэндэ даража эхилхэмнай. Иигэжэ байтша ондо колхоздо олоной оролдолгоор яhала ехэ тэжээл бэлэдхэгдэ гээшэ.

Таряа хуряалгада ороhон түрүүшын үдэрhөө эсэстэнь хүрэтэр поли дээрэ 13 комбайн хүдэлөө. Бидэ ехэнхи таряагаа сэхэ хуряагаабди. Тарялангай гектар бүриноо дунда эзргээр 12—13 центнер обёос, 16—17 центнер шэнээсэ сохигдоо. Ургаса зарим газартаа бүришье hайн.

Комбайнернуудай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ дүй дүршэлтэй механизаторнууд Р. У. Галданов, В. Д. Раднаев, З. М. Гармаев гэгшэд түрүүлжэ гараа. Тэдэнэр тус бүридөө 4500—5000 центнер таряа сохёо. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүд табан хоног бухэндэ гаргагдажа нэгэдэхи hуури эзэлhэн комбайнерта дамжуулгын улаан тугхан, 20 түхэриг мүнгэн шан барюулагдадаг байгаа. Харин хоёрдохи hуури эзэлhэн комбайнерта 15 түхэриг, гурбадахи—12 түхэриг мүнгэн шан үгтөө.

Энэнтэй хамта ургаса хуряалгада хабаадалсахаяр районой организаци болон предприятинуудhаа эльгээгдэhэн автомашинануудай жолоошодой дунда социалис мүрысөөн баhал ургэнөөр дэлгэрүүлэгдэ юм. Энэ мүрысөөндэ агроснабай жолоошод Ю. И. Оглов, В. И. Аксентьев, П. Е. Плеханов, Й. А. Новоженов, колхозой жолоошон С. Н. Балданов гэгшэд эрхимлээ. Агроснабай «Камаз» түхэлэй автомашинануудай жолоошод Ю. И. Оглов 8000, В. И. Аксентьев—7000, П. Е. Плеханов—7000 центнер таряа комбайнhаа тоог дээрэ зөөгөө. Тэдэнэртэ социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр баhал дамжуулгын улаан тугхануд, мүнгэн шангуд барюулагдаhан байна.

Иигээд таряалан дээрэхи бухы хүдэлмэри дүүрэшөө гэхын аргагүй ааб даа. Мүнөө ойрын үдэрнүүдтэ намарай паар хахалжа, hолоомо суглуулжа дүүргэхэ, үрэhэ хүрэнгээ үшөө дахин сэбэрлэхэ, удаань техникээ заhабарилжа эхилхэ, хадагалалгада нариндаар хандаха хэрэгтэй.

Ч. ДОРЖИЕВ,
Баргажанай районой Хилганын колхозой ахамад агроном. Буряадай АССР-эй габьяата агроном.

КПСС-эй Советскэ райкомой пленум

Партиин Советскэ райкомой пленум боложо, эмхидхэлэй асуудалые хаража үзэбэ. Ондоо ажалда ороhонтойнь дашарамдуулан, бюрогой гэшүүнэй болон КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретариин уялганууддhаа Е. М. Мацуковые пленум сүлөөлбэ.

КПСС-эй обкомой эмхидхэлэй-партийна хүдэлмэриин таhагые даагшын орлогшоор хүдэлжэ байhан В. П. Грехов бюрогой гэшүүнээр ба партиин райкомой нэгэдэхи секретаряар hунгагдаба.

КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, партиин Улаан-Удын горкомой нэгэдэхи секретарь П. А. Чукреев пленумэй хүдэлмэридэ хабаадаба.

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТРЭЙ ПРИКАЗ

261

1987 оной сентябриин 29 Москва хото

АЛБА ХЭХЭ БОЛЗОРОО ДҮҮРГЭhЭН СЭРЭГЭЙ АЛБАТАДЫЕ 1987 ОНОЙ ОКТЯБРЬ-ДЕКАБРЬ hАРАНУУДТА СССР-эй ЗЭБСЭГТЭ ХҮСЭНҮҮДhЭЭ ЗАПАСТА ТАБИХА, МҮН СЭРЭГЭЙ БОДОТО АЛБАНДА ЭРХЭТЭДЫЕ ЭЭЛЖЭЭТЭ ГУРИМААР ТАТАХА ТУХАЙ

«Бүгэдэ нийтын сэрэгэй уялга тухай» СССР-эй Хуулитай зохилдуулан **захирхамни:**

1. Сэрэгэй бодото алба хэхэ болзороо дүүргэhэн сэрэгэй албатадые 1987 оной октябрь-декабрь соо Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, хилын харуулай ба дотоодын сэрэгүүдhээ запаста табиха.

2. Сэрэгэй алба хаагшадай запаста табигдаhантай дашарамдуулан, тус приказай нэгэдэхи пунктгай зохилдуулжа, сэрэгэй албанда татагдаха үдэр хүрэтэр 18 наhатай болоhон, татагдаха болзороонь хойшолуулагдахагүй эрхэтэдые, тэрэшэлэн таталгын хойшолуулагдаhан болзороонь дүүрэhэн аха наhанай эрхэтэдые Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, хилын харуулай ба дотоодын сэрэгүүдэй бодото албанда 1987 оной октябрь-декабрь соо татаха.

3. Энэ приказые бухы ротонуудта, батарейнүүдтэ, эскадрилинуудта, корабльнууд дээрэ соносохо.

СССР-эй оборонын министр армиин генерал Д. ЯЗОВ.

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН— олоной зохёохы эдэбхи

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

ХҮДӨӨ АЖАХЫ

Октябриин алдарта 70 жэлэй угтуулан дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй эршэ дүүргэр бүри үргэдэнэ. Энэ талаар промышленна салбарнуудта арбан табан жэлэй хоёр жэлэй дүүргэhэн ажалай үр дүнгүүдэй ялгаа олошорно. Ленинскомолой нэрэмжэтэ машинэ комбинадай 60 дугаалгашэд энэ талаар ажаллагаануудаа дүүргэhэн. Энэ талаар продукциин тоогой бэшэ, харин шанарай түлөө тэмсэлээ шангадхана.

Республикын машина бүтээгшэд мэргэжэлэйнгээ hайндэрые амжалта түгэсөөр угтаа гэхын аргагүй. «Электромашина» заводой коллектив иланган хойнотоо. Хэлсээтэ уялгануудай ёhоор продукци эльгээхэ түсэбөө ороодоол 95,8 процент дүүргээ. Харин «Теплоприбор» заводой коллектив август hарада габшагайгаар хүдэлжэ гараа. Түүхэй эдээр, материалнуудаар хангалга hайжаруулагдахаhаа гадна ажалай журам, эмхидхэл шангадхахаар хэмжээнүүд абтаа. Эндэхи арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараанай цехэй Г. Н. Шайдуровагай хүтэлбэрилдэг оёдолшодой бригада «Агуу Октябриин 70 жэлэй ойдо — 2 жэлэй түсэб» гэhэн дээшэлүүлэгдэhэн уялга абаад, hаяын үдэрнүүдтэ, болзороhоо урид тэрэнэ бэлэвүүлээ. «Бурятферммаш» нэгэдэлэйхид товарна продукци үйлэдбэрилхэ болон хэлсээтэ уялгануудай ёhоор продукци эльгээхэ түсэбүүдээ тус тустань 100 процент дүүргээ. Мүнөө эдэ гурбан предприятинуудта шэнэ цехүүд бариглаба байнхай. Заводуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгhөө барилгын хэрэгтэ нилээд анхарха саг гарана бшуу. Гэбэшье түрэнэй түсэб бэелүүлхын түлөө тэмсэл үшөөл hуулаар ябуулагдана гээд мэдэрэлтэй.

Жэлэй эхинhээ, үнгэрhэн hарадашье ажалай нэгэ жэгдэ ябаса хангаhан предприятинуудай тоодо Хяагтын плавикова шпадай руднигые, Зэдын комбинадые, «Гусиноозерская» шахтые, «Бурятэнергын» РЭУ-е, «Вторчермет» предприятиие, Селенгинскын целлюлозо-картонно комбинадые нэрлэмээр. Гол түлэб үбэлэй хаhада жэлэйнгээ хүдэлмэриин хэмжээнэй ехэнхи хубииень хэдэг «Забайкаллес» нэгэдэл зунай hарануудта «өөдэлөөгүй» гэхэ гү, али продукци худалдаха түсэбөө 92,9 процент дүүргээ. Тиихэдэ нэгэдэлэй харьяата Буряадай мебельно-модо болбосоруулгын комбинат мэргэжэлэйнгээ hайндэрые амжалта түгэсөөр угтаhан байна. Байгалай модоной бааза, Итанцын, Гусиноозерскын, Хуртэйн леспромхозууд Агуу Октябриин ойе угтуулан абаhан уялгануудаа сүм дүүргэhэн тухайгаа мэдэрэсээ hэн.

Нютагай промышленностиин министерство 1988 оной январиин 1-hээ ажахын гүйсэд тоосоондо орохын урда тээхи бэлэдхэл ябуулна. Ойморой мебельнэ, Хяагтын эзрэлгэнэхэлгын, Улаан-Удын hосы гутал дарадаг фабрика hайн дүнгүүдтэй.

Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводойхид үнгэрhэн hарада продукци худалдаха түсэбhөө бэшьень дүүргэжэ шадаагүй. Ноябриин 7 болотор hараhаа үлүүтэйхэн саг үлэбэ. Үүсхэлшэ-предприятинуудай үгэдөө хэр хүрэhьень мэдэжэ абахын тула үшөө эрьехэ саг ерэхэ. Тиихэдэ сэнтэй үүсхэл гаргаhан үшөө нэгэ коллектив — гэр барилгын комбинадайхид хахад жэлэй дүнгөөр hалбариин министерствын дамжуулгын Улаан тугта хүртөө гэжэ мэдээсээ hэмди. Барилгашад абаhан эршээ hуларуулнагүй.

Ажахы эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдалтай зохилдуулан, ажал, хүдэлмэридөө хубилган шэнэдхэлгэ туйлажа байhан коллективүүд түсэбhөө гадуур, hайн шанартай продукци гаргана бшуу. Жэлэй эхинhээ продукциин шухаг эүйлнүүдые үйлэдбэрилгые абаад харабал, 683 тонно хара металл, мал ажалай ба тэжээл жэжэдхэдэг ИРМ-50 түхэлэй 161 машина, 531 тонно угаагдаhан ноohон түсэбhөө гадуур үйлэдбэрилэн гаргагдаа. Эдеэ хоолой промышленностиин hалбари тушаа «түсэбhөө гадуур» гэhэн графада «плюс» тэмдэгүүдтэй тоонууд олоор харагдана. Тоhо, hу, консервэ, гурил, хилээмэ болон хилээмэ бүүлхын эүйлнүүд элбэг дэлбэгээр үйлэдбэрилэгдөө.

МҮНӨӨ удэр хоногой үнгэрхэ бүри хүйтэнэй амисхал улам дүтэлжэ, худөөгэй ажалшадые ургасаяа түргэнөөр хуряажа абахыень, тэжээл бэлэдхэлые түгэсхэхыень, малайнгаа үбэлжэлгэдэ саг соонь бэлдэхыень яаруулна.

Ороohо таряанай, хартаабхын, овощой ургасые богони болзорто, hайн шанартайгаар, зааханшье гээлтэгүйгөөр хуряажа абахын, эдэ продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбүүдые дүүргэхын түлөө мүрысэхынгөө хажуугаар, үбhэ тэжээлэй нөөсые шадаал hаа hайса нэмэхэ, энэ талаар бухы арга боломжонуудые хэрэглэхэ шухала болоно.

Юуб гэхэдэ, hүүлэй мэдээгээр, бухы ажахынуудта адууhа малда үшөөл тон бага тэжээл нөөсэлэгдөөд байна. Абтаhан үбhэ тэжээлые малай условно толгойдо хубаажа үзэхэдэ, дунда эзргээр ороодоол 6,8 центнер тэжээлэй единицэ хүртэнэ. Энэмнай тон бага. Юуб гэхэдэ, нёдондо сентябриин 22-ой мэдээгээр, республика соо энэнь 9,7 центнертэ хүргэгдөөд байгаа ха юм.

Бухыдөө сабшагдаха ёhотой 552 мянган гектар сабшаланган 473,5 мянган гектарайнь ногоон сабшагдаад, тэндэhээ хамта 2.877,7 мянга гаран центнер үбhэн абтаа. Энэнь түсэбөөр хараалагдаhанhаа аяар 185 мянга үлүүтэй центнерээр бага. Үнгэрhэн долоон хоногто республика соо үшөө 16,2 мянган гектарай ногоон сабшагдажа, 96 мянга үлүүтэй центнер үбhэн нэмээгдэбэ.

Гансал Хойто-Байгалай район үбhэ хуряаха түсэбөө 114 процент дүүргээ. Кабанскын—95, Прибайкалиин—88, Хориин, Ивалгын районууд түсэбөө 81 процентдэ хүргөө. Тиихэдэ Баунтын, Ахын районууд хэрэгтэй үбhэнэйнгөө миил 23—21 процентые, Яруунын, Бэшүүрэй, Эдэын районууд—40—48 процентые абаад байна.

Үбhэ сабшалга, хуряалгын эршые hуладхангүйгөөр хүдэлөө hаа, октябриин 1 болотор олонхи ажахынуud түсэбөөр хараалагдаhан үбhэ нөөсэжэ абаха аргатай. Зунай эхеэр гандаhан, сабшаха аргагүй муу ургасатай байhан сабшаланнгуудай ногоон hүүлэй үедэ яhала hайн, сабшахаар болоо ха юм. Зарим ажахынууд зун эртэ сабшаhан газарайнгаа хэнэ ногоо хиргажа, бага бэшэ үбhэ нэмэжэ бэлэдхэхээр байна. Гэхэтэй хамта үбhэ хуряажа абаха түсэбөө дүүргээгүй байгаад, Бэшүүрэй, Ивалгын, Хэжэнгын, Хурамхаанай, Баргажанай, Түнхэнэй, Баунтын районууд hүүлэй 7 хоногто өөдтэй үбhэ нэмэжэ абаагүй. Жэшээлхэдэ, Хурамхаанай районой колхоз, совхозууд энэ үе соо ороодоол 400 хүрэхэгүй центнер үбhэ нэмэжэ бэлэдхээ. Тоо мэдээнэй ёhоор, энэ райондо үшөө 3 мянга гаран гектар сабшаланган ногоон ургаатаяа hуунна.

Байгша ондо олонхи районуудай ажахынууд сенаж дараха түсэбөө муу бэшээр дүүргэбэшье, силос бэлэдхэхэ хүдэлмэриие ехэл аали ноbшоор ябуулна. Бухыдөө 761,8 мянган тонно ногоон намаа нүхэ траншейнүүдтэ хэгдэжэ, 651,6 мянган тонно силос (бэлэн болоhониинь) дарагдаа гэхэ гү, али түсэб hаял 56 процентhээ бага үлүүтэй болгогдобо. Мүнөө олонхи колхоз, совхозуud эдэшээгүй ногоон таряа, зеленко, рапс сабшажа, тэрэнээ шэнэ ургасын hолоомонтой холёод, силос даража үргэлжэлhөөр.

Прибайкалиин, Захааминай, Түнхэнэй, Бэшүүрэй, Хориин районуудай ажахынууд шэмэтэ тэжээл нөөсэлхэ түсэбөө муу бэшээр дүүргэнэ. Харин Хурамхаанай, Баргажанай, Загарайн, Хэжэнгын районуud силос дараха түсэбөө hаял 11-hээ 34 хүрэтэр процентдэ хүргөөд байна. Ондоогоор хэлэбэл, эдэ районуудта үнеэн бүхэндэ миил 3—4 тонно хүртэхэ силос нөөсэлэгдөө. hу ехээр hаахын тула үнеэн бүхэндэ адагынь 8—10 тонно силос хэрэгтэй ха юм.

Энэ тэжээлэй дутагдалые юугээр хүсөөхэ болоноб? Олонхи ажахынуудта тэжээлэй корнеплодуудые hайнаар ургуулха хэрэгтэ анхаралай хандуулагдаhанай ашаар энэ жэлдэ турнепс, куузику, тэжээлэй брюкаэ гэхэ мэтэ муу бэшээр ургуулагдаа. Бухыдөө тариглаhан 8968 гектар корнеплодой ороодоол 963 гектарайнь ургаса абтаад байна. Энэ тэжээлые нарин нягтаар хуряажа, hайнаар хадагалжа, малда зүбөөр эдюулээ hаа, намарүбэлэй үедэ hу. ехээр hааха, тугал олоор абаха арга бии.

Мүнөө үедэ колхоз, совхозуудта таряанай ургаса түлэг хуряагдажа, полинуудай hолоомые hайнаар hүрилжэ абаха хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулна. Бухыдөө 761,8 мянган тонно ногоон намаа нүхэ траншейнүүдтэ хэгдэжэ, 651,6 мянган тонно силос (бэлэн болоhониинь) дарагдаа гэхэ гү, али түсэб hаял 56 процентhээ бага үлүүтэй болгогдобо. Мүнөө олонхи колхоз, совхозуud эдэшээгүй ногоон таряа, зеленко, рапс сабшажа, тэрэнээ шэнэ ургасын hолоомонтой холёод, силос даража үргэлжэлhөөр.

Прибайкалиин, Захааминай, Түнхэнэй, Бэшүүрэй, Хориин районуудай ажахынууд шэмэтэ тэжээл нөөсэлхэ түсэбөө муу бэшээр дүүргэнэ. Харин Хурамхаанай, Баргажанай, Загарайн, Хэжэнгын районуud силос дараха түсэбөө hаял 11-hээ 34 хүрэтэр процентдэ хүргөөд байна. Ондоогоор хэлэбэл, эдэ районуудта үнеэн бүхэндэ миил 3—4 тонно хүртэхэ силос нөөсэлэгдөө. hу ехээр hаахын тула үнеэн бүхэндэ адагынь 8—10 тонно силос хэрэгтэй ха юм.

Энэ тэжээлэй дутагдалые юугээр хүсөөхэ болоноб? Олонхи ажахынуудта тэжээлэй корнеплодуудые hайнаар ургуулха хэрэгтэ анхаралай хандуулагдаhанай ашаар энэ жэлдэ турнепс, куузику, тэжээлэй

Тиимэhээ үбhэ тэжээл нэмээжэ нөөсэлхэ хүдэлмэриие заахашье hуладхажа болохогүй. Энэ талаар бии байhан бухы арга боломжые эсэстэнь хүрэтэр хэрэглэхэ шухала.

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН- олоной зохёохы эдэбхи

ОНШЫЕНЬ ОЛОЖО ШАДАХА

СЭХЫЕНЬ хэлэхэдэ, нэгэ үеэр ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мүн зарим партийна худэлмэрилэгшэдэйшье зүгһөө социалис мүрысөө эмхидхэлгэдэ лаиил ёһо дүүргэһэншүүгээр, тиимэ юумэн хэгдэнэ гэжэ юрэл саарһан дээрэ тоосохын тэдысээр хандаха ушар бии болоһон байгаа. Мүнөөшье тиимэ юумэн үгы болошоо гэжэ хэлэхын ергагүй ааб даа. Эндэ дутуу дунданууд үшөөл бии ха юм.

Тиимэнээ һүүлэй жэлнүүдтэ ажалша зоной дунда социалис мүрысөөнэй хүндэнь бууранһаан, энэмнай үнөөхил нэгэ юрын кампани шэнгээр тоологдодог болоһон гээшэ. Нюултагүй.

Манайшье ажахыда тиимэ байдал яһала үзэгдэдэг һэн. Тиигэжэ хэлэхэдэ, социалис мүрысөө эрхим һайнаар эмхидхэнэбди, энэ талаар манда бүхы юумэн хэгдэшоо гэхээ һананагүйб. Энээнийе улам ашаг үрэ өгэтэй болгохо, хүнүүдэй эдэбхи үүсхэлые бадаруулха, бүри ехэ амжалтада зоригжуулха, социалис мүрысөөнэй эмхидхэхы, элсүүлхы үүргые эрид дээшэлүүлхэ талаар хэхэ юумэн хизаргүй.

Хэнэйшье мэдэһээр ажалша коллективүүдэй, хүн бүхэнэй хабааделгатай мүрысөө дэлгэрүүлээд, ошыень бадаруулжа, энээнээ эмхидхэхы, хүтэлбэрилхы худэлмэреэр батадхаад, зондоо ажалай, ажабайдалай таруу һайн эрхэ байдал олгожо шадаал һаа, энэ хэмжээ ябуулгаһаа аша үрэ гараха ха юм.

Урданһаа хойшо социалис мүрысөө эмхидхэхэ, дэлгэрүүлхэ, дүнгүүдыень согсолхо хэрэг имаргал партийна организацийн, тобшолон хэлэбэл, гол түлэб парткомой гү, али партбюрогой секретарийн бэелүүлхэ үялга гэжэ тоологдодог гээшэ. Тэрэшье зүйтэй ааб даа. Үнэндөө, ганса хүн энээнийе хүсэндэнь хүргэжэ яашье шадахагүйнь элитэ. Эгээл тэрээн дээрэһээ олонхи газарта социалис мүрысөөн үройдоол ёһо тэдыдэ, ехэнхидээ саарһан дээрэ эмхидхэгдэнэ гэжэ һанахаар.

Эдэ бүгэдые хараада абажа, манай партийна организаци энэ хэрэгтэ бүхы коммунистнуудые, комсомолшуудые, фермэнүүдые даагшадые, бригадирнуудые, мэргэжэлтэдые, нютагайнгаа эдэбхитэдые, багшанар болон соёлой бүхы худэлмэрилэгшэдые хабаадуулха гэжэ оролдоно. Фермэнүүдые даагшадта, бригадирнуудта, мэргэжэлтэдтэ өөһэдынь үдэр бүриин үялгата ажал барагдаха бэшэ, социалис мүрысөөн тухай бодохо сүлөө тэдээнэдэ байхагүй гэһэншүү һанамжа бии ааб даа. Теэд ажалай үдэр бүриин эмхидхэл социалис мүрысөөн хоёрнай таһаршагүй холбоотой ха юм. Хүнүүдэй эдэбхитэйгээр мүрысөөжэ, габшагайгаар худэлхэдэл, бүхы ажал амжалтатай ябаха байна.

Нэгэ жэшээ дурдая. Тологойн һу һаалиин фермэ (даагшань Ж. Н. Журмитов) байдалаар муушаг, хашаа байрануудынь хуушарһаншье һаань, имаргал бүхы коллективээрээ эдэбхитэйгээр, хоорондоо мүрысөөн ажалладаг, үнэн шударгы оролдолго гаргадаг дээрэһээл үйлэдбэридөө муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлана. Эндэ һаалишан коммунист Л. Д. Жанчикова (фермынгээ партгрупорг) социалис мүрысөө эршэмтэйгээр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ хубита оруулна. Тэрээнтэй хамта тэжээлэй цехэй худэлмэришэн коммунист В. Ф. Фадеев, һаалишан С. Р. Батомункуева гэгшэд эдэбхитэйгээр худэлдэг.

Энэ коллектив һу һааха, гүрэндэ худалдаха 9 һарын түсэбые бүри августын эхээр дүүргээ юм. Жэлэй эхиннһээ хойшо үнөөн бүриһөө 1525 килограмм һу һаагаад, район соогоо түрүү һууринуудай нэгые эзэлнэ. Түрүү һаалишан Л. Д. Жанчикова өөрөө энэ үе соо үнөөн бүриһөө 1800 шахуу килограмм һу һаанхай. Фермынхид зундаа үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ тусхай звено эмхидхэзд, мүн һаалишад, малшадынь үнөөдээ үдэшэ, үглөөниинь һеахынгаа забһарта үдэрөөр ябаад, морин косилка болон гар хажуураар сабшажа, хуряажа, 2220 центнер үбһэ бэлэдхэ. Фермые даагша Ж. Н. Журмитов үбһэшэдэйнгөө звенное өөрөө хүтэлбэрилжэ, һайн бүтээсэ туйлан, совхоз соо соносхогдоһон габшагай табан хоногуудай дүнгөөр 2 дахин мүрысөөндэ илажа гараа, мүнгэн шанда хүртөө һэн.

Мүнөө эдэнэр һу һааха, гүрэндэ худалдаха 9 һарын түсэбһөө гадуур 500 центнер һу тушааха зорилго урдаа табяад, намарай һарануудта үнеэдэйнтээ ашаг шэмые заахашье доошолуулхагүйе оролдоно. Мэлаа һайнаар адуулхынгаа хажуугаар, эндэхид бүри сентябриин 10-һаа хойшо һаамхай үнеэдтээ буйлуулһан талха тарианай эүйл,ногоон тэжээл, корнеплод эдюулжэ, һу өхээр абана.

Түс коллектив мүрысөө ажалладаг Красноярай фермын хид (даагшань П. Я. Яковлева, партгрупоргнь малшан Н. И. Иванов) баһал һу һааха, гүрэндэ тушааха гурбан кварталадай түсэбые болзорһоонь урид дүүргээд байна.

Эдэ түрүү фермэнүүдэйнгээ жэшээгээр Гангын, Бахлайтын фермэнүүдые урагшань татаха манай гол зорилго болоно. Юуб гэхэдэ, ажахы соогоо эрхимлэжэ ябадаг һаалишад Л. Д. Жанчикова, С. Р. Батомункуева, Н. С. Филиппова. Р. П. Ярковая болон бусадай 9 һарада үнеэн бүриһөө 1675—1781 килограмм һу һаагаад байхадань, аяар хоро гаран хүн үнеэн бүриһөө 1000 килограммшье һу һаажа шадаагүй байна ха юм. Тэдэнэйл үрэ дүнгүүдые түрүүшүүлэйхидэ дутэлүүлжэ шадаа һаамнай, хэды өхэ сагаан эдеэн нэмэжэ абтаха гээшэб.

Үнгэрһэн хобар, зунай орёо бэрхэтэй уларилтай эрхэ байдалда үбһэшэдэй, тэжээл бэлэдхэгшэдэй дунда социалис мүрысөө үргөөөр дэлгэрүүлхэ, хүн зониие олоор элсүүлхэ, бүхы арга боломжонуудые хэрэглэхэ гээшэ өхэхэн удха шанартай байгаа. Мүрысөөнэй дүнгүүдые табан хоног бүхэндэ гаргажа, ямар звено турүүлнэб, ямарынь гээгдэнэб, үдэр соо хэды шэнээн тэжээл бэлэдхэгдээб, хэн шалгарааб гэжэ ходо олондо мэдээсэжэ, «дайшалхы», «Сахилгаан» хуудаһануудта бэшэжэ, ханын һониндо гаргажа, мүрысөөнэй бюллетениие нэгэшье үдэрөөр гээгдүүлэнгүй тараажа байгаабди. Эрхимлэгшэдтэ саг дарыдань улаан тугха, мүнгэн шан барюулдаг һэмди. Эдэ бүгэдэ алишье талаараа ашаттай байгаа гэжэ хэлэхээр.

Гандуу уларилтай энэ жэлдэ 31 мянган центнер үбһэ нөөсэлхэ түсэбтэй һаа, мүнөө үедэ 24 мянга шахуу центнер үбһэ һүрилжэ абаад байнабди. Эдэ үдэрнүүдтэ хэдэн звено уһа намагай захаар үлэһэн ногоо себшажа, хуряажа үргэлжэлһөөр. Жэшээлхэдэ, ЛМО-гой бригадынхид (бригадирынь Б. Ц. Батожапов) 3400 центнер үбһэ, 1000 тонно сенаж бэлэдхээд, мүнөө тарааланган һолоомо суглуулжа һүрилнэ, үлэһэн үбһээ хурдажа байна. Энэ коллектив үдэр болон табан хоног бүхэндэ даабарияа зогогүй дүүргэхын түлөө оролдохоо гадна, бүхы тэжээлээ эрхим шанартайгаар абаха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулдаг юм.

Тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ мүрысөө ямараар эмхидхээбибди, тэрэ гуримаа мүнөө ургаса хуряалга дээрэ баһал хэрэглэнэбди. Ажалай дүнгүүд үдэр бүри согсологдожо, табан хоног бүхэндэ эгээл ехэ таряа сохиһон комбайнерта, ехэ орооһо зөөһэн жолоошондо, намарай паар хахалха халаанай даабари дүүргэнэн тракториста улаан тугхан, мүнгэн шан барюулагдадаг. Тусхайлбал, һүүлэй 5 хоногой дүнгөөр аха дүүнэр Георгий болон Матвей Тыкшеевүүдэй агрегат түрүүлжэ гарса. Манай совхозой механизаторнууд бүхы таряагаа худэлмэриин 10 үдэр соо хуряажа дүүргэхэ, гектар бүриһөө 11,5—12 центнерһээ бага бэшэ ургаса абаха гэһэн социалис үялга абажа, районойнгоо таряан ажалай худэлмэрилэгшэдые мүрысөөндэ уряаланхай. Зориһондоо хүрэхэ гэжэ этигэгдэнэ.

Хонин ажалда мүрысөөн гол түлэб түхэреэн жэлдэ үргэлжэлдэг гээшэ ааб даа. Эндэ һүрэгөө гарза хоролтогүйгөөр харуурһалха, түл олоор абаха, нооһо хайшалха түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэхын, искусственна үрэжүүлгые һайнаар эмхидхэхын түлөө хонишод мүрысөнэ. Энэ жэлдэ тус һалбарида бүхы дээрэнь муу бэшэ үрэ дүнгэй түйлагдабашье, хонишодоймнай нэгэшье бригада зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлжэ шадаагүй. Гэхэтэй хамта эндэшье өөһэдынь мүрысөөнэй түрүүшүүл бии. Гэр бүлөөрөө түрүүшынгээ жэлдэ подрядай гуримаар худэлһэн хонишон Ц. С. Сандановагай бригада зуун эхэ хонин бүриһөө 90,4 хурьга томо болгоо, хонин бүхэнһөө 3,7 килограмм нооһо хайшалаа. Эрье болон түлгэнүүдые харуурһалдаг хонишод К. Ш. Кашапов, Д. Т. Цыренжапов, А. Ц. Доржиев гэгшэд нооһо абаха түсэбүүдээ 114—122 процент дүүргэһэн байна.

Ажалшадай дунда дэлгэрүүлэгдэдэг мүрысөөнэй ашаг үрэтэй байхынь тула үйлэдбэрнин, илангаяа ажаһуудалай һайн эрхэ байдал бии болгохо хэрэгтэй гэжэ дахин дебтан хэлэлтэй. Мүнөө механизаторай, малшанай гэрнүүдые бии болгохо худэлмэри хэжэ байнабди.

Социалис мүрысөөн гээшэмнай саг зуурын хэрэг бэшэ. Энэмнай хэзээдэшье һуларшагүйгөөр ябуулагдажа, үйлэдбэриин үрэ дүнгүүдые дээшэлүүлжэ байха ёһотойл арга нүхэсэл болоно бшуу.

В. АДВОКАТОВ,
Хэжэнгын совхозой парткомой секретарь.

ХОЁР ЖЭЛЭЭ ТҮГЭСХЭБЭ

Улаан-Удын химлесхозой коллектив арбан хоёрдохи табан жэлэй хоёр жэлэй түсэб үнгэрһэн һарын 17-до дүүргэбэ. Эдэнэр нарһанай дабирхай саг болзортонь, һайн шанартайгаар суглуулжа абаа. Түсэбэй ёһоор, 1650 тонно дабирхай суглуулха һаа, 1800 тоннодо хүргэһэн байна. Үйлэдбэриин 2, мастерска 10 участок дээшэлүүлэгдэһэн үялганнуудаа дүүргээ.

Гусиноозерскын леспромхозой модо зоодэг 5 экипаж, Д. П. Разуваевай хүтэлбэрилдэг модо ашалга дээрэ худэлдэг бригада Агуу Октябриин алдарта ойе ажалай өхэ бэлэгүүдтэйгээр үгтахань. Байгша оной апрелиин 20-до Баргажанай ой модоной комбинадай В. И. Тормозовой, С. В. Зыковэй бригадануудтэй хоёр жэлэй түсэб бэелүүлһэн тухайгаа элидхээ һэн. Энэл комбинадай модо зоодэг 18 экипаж түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлэй тоосоогоор ажалланад.

Хандагатайн модоной комбинадай модо ашалга дээрэ худэлдэг А. И. Плюснинэй, технологическа зомгоол үйлэдбэрилдэг А. И. Костиной бригадануд мэргэжэлэйнгээ һайндэр амжалта түгэсоор ургаа. Онохойн модоной комбинадай В. Д. Осадчиин, В. П. Сысоевой ударидадаг модо ашагшадай бригадануд урматайнууд. Эдэнэр комбинат соогоо эгээл түрүүлэн, хоёр жэлэй түсэб дүүргээ бшуу. Шулуутайн леспромхозой модо бэлэдхэлгын 2, модо ашагшадай, зоодэг экипажнуудай 3 бригада эгээл иимэ амжалтануудые туйланхай.

Л. МАРТИРОСЯН,
«Забайкаллес» нэгдэлэй ажалай болон салин хүлһэнэй таһагай худэлмэрилэгшэ.

БОЛЗОРҺОО ХОЛО УРИД

Алдарта ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсоходоо, манай фермын түрүү һаалишан Зэндэма Басасановна Дамбиева дээшэлүүлэгдэһэн үялга абаһан юм.

Жэшээлхэдэ, байгша ондо даадаг бүлэг үнеэдээ бухыдэнь 584 центнер һу абаха, үнеэн бүриһөө 1884 килограмм һу һааха, жэлэйнгээ түсэбые ноябриин 1 болотор дүүргэхэ зорилго урдаа табиһан байгаа. Мүнөө тэрэ абаһан үялгаяа болзорһоонь холо урид, сентябриин тэн багаар дүүргээ.

Жэлэй эхиннһээ хойшо үдэр бүхэндэ үнэн шударгыгаар оролдон ажаллажа, мүнөө үнгэрһэн найман һара 20 хоногто үнеэн бүхэнһөө 1920 үлүүтэй килограмм һу һаагаад, хамтадань 588 центнер сагаан эдеэ тушаагаад байна.

Зэндэма Басасановна ажалайнгаа эршэ оролдолгые нуладхангүй худэлжэ, жэлэй дүүрэтэр бүхыдэнь 713 центнерһээ бага бэшэ һу һааха, үнеэн бүхэнһөө 2300 килограмм һу абахын түлөө мүрысөөн. Энээнэшье түрүү һаалишанай үлүү дүүргэхэ байһандань һэжэг түрэнэгүй.

Манай фермын бусад һаалишад В. Жалбагаева, А. Дабажалсанова, Н. Будажапова гэгшэд баһал үнеэн бүриһөө яһала ехэ һу һаажа, ажахы соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ урдуур һууринуудые эзэлжэ ябана.

Б. ДАШИЕВ.
Мухар-Шэбэрэй районой «Авангард» совхозой Алташын-Адагай фермые даагша.

ДААБАРИЯА ҮЛҮҮЛНЭ

Агуу Октябриин 70 жэлэй ойе ажалай эрхим бэлэгүүдтэйгээр үгтаха гэжэ шиидэнэн Загарайн ажахынуд хоорондын нүүдэл оньһожоруулагдамал колоннын барилгашад амжалтатай худэлнэ.

Байгша оной эхиннһээ тэдэнэр генподрядай талаар 34,2 мянган тухэригэй барилга-хабсаралгын худэлмэри хэһэн байха юм. Мүн өөһэдынгөө хүсөөр 21,8 мянган тухэригэй барилга-хабсаралгын худэлмэри хэжэ, даабарияа үлүүлэн дүүргэнэ. Гадна ойдо модо бэлэдхэхэ, тэрэнээ зөөжэ гаргаха хэрэгтэ өхэ анхарал хандуулна. Жэлэй эхиннһээ түсэбэй ёһоор 1600 кубометр зөөжэ гаргаха байһан һаа. үнэн дээрээ 2112 кубометр модо гаргаа.

Коллектив дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Дмитрий Иванович Переваловай хүтэлбэрилдэг бригада эрхимлээ. Түс бригадын гэшүүд Бэрэнэй-Адаг һууринда 140 һууритай хүүгэдэй саад барижа байна. Энэ объектые саг соонь, һайн шанартайгаар барихын тула оролдосотойгоор ажаллана. Владимир Степанович Чувилин, Николай Павлович Гаврилов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадануд хараалһан графиг-һаа уридшалан худэлнэ.

Г. ДОРЖИЕВ.

ГАНСА ХОНИШОД ЗЭМЭТЭЙ БЭШЭ

Энэ жэлдэ Хяагтын район эхэ хонидһоо түл абаха, нооһо хайшалха түсэбөө дүүргээгүй

Тээсгэн, байгша оной сентябриин эхээр, районой хонишодой зүблөөндэ хабаадалсажа, элидхэлшын, үгэ хэлэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүдые шагнажа һуухадаа, досоом нэгэ иимэ бодол түрөө һэн. Манай эндэхи ажахынуудта энэ һалбари ехэл бирагүйгөөр эрхилэгдэнэ, үшөөл муугаар худэлнэбди, энээндэ ганса хонишод зэмэтэй бэшэ гэжэ һанагдаа бэлэй.

Энэ жэлдэ райомнай эхэ хонидһоо түл абаха, нооһо хайшалха түсэбөө дүүргээгүй. Ажахынуудай эхэ хонидые харуурһалдаг бүхы 100 шахуу бригадын оройдоол дүрбэниинь зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьга түлжүүлээ. Эдэ үрэ дүнгүүдээрээ Хяагтын районой хонишод республика соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ һүүлшын һууринуудай нэгые эзэлнэ гэжэ дуулахадаа, урмаа таһархаар байгаа.

Эдэ бүгэдын шалтагаан, элдэб бэрхэшээлнүүд, дутуу дунданууд тухай зүблөөн дээрэ яһала хэлэгдэж. Илангаяа эмхидхэлэй худэлмэриин хангалтагүй муу байһанһаа хурьгад эхэнүүдээ саг соогоо илгагдангүй байжа, хонид хүсэ шадал өөдтэй. абанагүй, эсэстээ тэдэнийе искусственна аргаар үрэжүүлхэ технологи ёһоор сахигданагүй гэжэ зааргдаа. Тэрэнь тон зүб лэ даа. Хонидһоо түл һайнаар абаха хэрэг бүри хабарһаа-зуунһаа эхитэй ха юм. Һүрэгөө зүбөөр адуулжа, саг соонь хүсэ шадал абхуулжа, таргалуулжа шадаа һаа, ерэхэ жэлдэнь хурьгад олон абтаха, нооһоншье өхэ хайшалагдаха байна бшуу.

Хоёрдохи шухала асуудал гэхэдэ, адууһа малые, тэрэ тоодо хонин һүрэгые һайн шанартай үбһэ тэжээлээр хангаха тухай жэл бүри шанга хоорэлдөөн болодог, али олон шиидхэбэринүүдшье абтадаг. Теэд энэ хэрэг үшөөл хүсэндоо хүргэгдэнэгүй.

Район соогоо гансал манай Алтайн совхозой хонишод үнинһөө хойшо хонидойнгоо эдихэ үбһэ тэжээлые өөһэдөө бэлэдхэдэг заншалтай. Отара шадархи газартаа зелёнко таряад, хонидоо үрэжүүлхэ үедөө тэндэ оруулжа адуулдаг, зарим ургасыень хуряажа абадаг байна. Энээнэй ашаар ажахын түрүү хонишод М. А. Олбороева, Ц. Ж. Цыренжапов болон бусад жэл бүри һайн үрэ дүнгүүдые туйлана гээшэ. Гэр бүлөөрөө хүдэлдэг манайшье бригада баһал даажа абаһан сабшалан дээрэнээ хонидтоо хүсэд хүрэхэ үбһэ, мүн горитой зелёнко хуряажа абадаг гуримтай. Байгша ондо бидэ зуун эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүхэнһөө 3,4 килограмм нооһо хайшалаабди. Ерэхэ үбэлжэлгын үедэ һүрэгтөө эдюулхэ үбһэ баһал өөһэдынгөө хүсөөр хуряажа абаабди.

Үшөө нэгэ иимэ асуудалда анхарал хандуулхаар гэжэ һанагдана. Отарануудта, тосхон һууринуудһаа таһархай газарнуудта байрладаг хонишодые ажаһуудалай, соёлой, медицинын, худалдаа наймаанай талаар хангалгые эрид һайжаруулаагүй һаа, энэ һалбариие түргэнөөр хүргөөхэнь бэрхэтэй. Тиимэ эрхэ байдалай бии болгогдоогүй дээрэһээнь лэ залуушуул хонин ажалда ошожо хүдэлхэеэ ехэ яаранагүй ха юм.

Тиихэдэ жэл бүри районой, ажахы бүхэнэй хонишодой суглаан, зүблөөн дээрэ социалис уялганууд абтадаг, мүрысөөн баталагдадаг. Мүн хонишодой бригада бүхэншье өөһэдын уялганууд абажа, хоорондоо мүрысэдэг ааб даа. Теэд тэдэнь хэр дүүргэгдэжэ байнаб, ямар ажахын хэн хонишон түрүүлжэ ябанаб, хэн гээгдэнэб гэжэ тул абалгын үедэ районой «Ленинское знамя» газетэдэ мүрысөөнэй һара бүриин дүнгүүд оройдоо гаргагдадаггүй. Тээсэгэн районой хонишодой зүблөөн дээрэшье социалис мүрысөөн тухай юрэл халта хэлэгдээд үнгэршоо.

Мүрысөөнэйнгөө дүнгүүдые ходо хаража байхада, хонишодто һонирхолтой, ажалайнь урагшаа ябасадашье нүлөөтэй байха һэн гэжэ һанагдана.

Ажахын тоосоо, хамтын подряд нэбтэрүүлхэ, социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэһээ эхилээд, үйлэдбэриин болон экономическа дүнгүүдые саг соонь гаргажа, олондо мэдээсэжэ, шэнжэлжэ байха гээшэ мүнөөнэй сагта ехэл шухала ха юм.

З. ЭРДЫНЕЕВА,
Хяагтын районой Алтайн совхозой ахалагша хонишон.

КАБАНСКЫН районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд загаһа олзоборилхо, гүрэндэ тушааха хоёр жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн тухай КПССэй райкомдо, райгүйсэдкомдо элидхэбэ.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй эхиндэ колхозой ажалшад Агуу Октябриин 70 жэлэй ой болотор 1986—1987 онуудай түсэб сүм дүүргэхэ гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаа һэн. Загаһашад хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ шадаба. Тэдэнэр 3 мянган центнер загаһа олзоборилжо, гүрэндэ тушаагаа. Хоёр жэлэй түсэбһөө энэмнай 900 центнерээр ехэ болоно.

Коллективэй туйлаһан амжалтада Алексей Алтаевич Федоровой, Николай Адунович Федоровой хүтэлбэрилдэг бригадануд илангаяа ехэ хубитаяа оруулһан байха юм. Жэшээлхэдэ, Алексей Федоровой бригада хоёр жэлэй туршада түсэбэй ёһоор 2140 центнер загаһа олзоборилхо ёһотой аад, үнэндөө 3700 центнертэ хүргэһэн байна бшуу.

Мүнөө Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой загаһашад гурбан жэлэй даабариие 2 жэл 4 һарын турша соо сүм дүүргэхэ гэһэн шэнэ уялга абаба.

Колхозой загаһашадай хараалһан зорилгодоо заабол хүрэжэ шададаг ушар заншалта болонхой. Гэбэшье тэдэнэр саг үргэлжэ далайһаа баян олзотой бусана гээ һаа, алдуу болохогүй. Эндэ «ган гасууртай», «баян ургасатай» жэлнүүд болодог гээшэ. Федоровуудай хүтэлбэрилдэг бригадануудта эдэ жэлнүүд урагшатай байгаа. Олон жэлэй туршада далайда загаһа барижа байһан тэдэнэр Байгалай «нюуса» гүйсэд шудалаа хадаа, губшуур дүүрэн олзотой бусадаг. Николай Адунович Ажалай Алдар Солын хоёр орденоор шагнагданхай.

Жэл бүри тэдэнэр Истогой, Посольско сор ошожо мүльһэн дороһоо загаһа баридаг юм. «Байкал» колхозой, Кабанскын загаһанай заводой бригадануд мүн лэ эндэ загаһа олзоборилдог. Ябан ошон анхан загаһа элбэгтэй энэ гаринлоо гэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ энэнь 2,5 дахин ехэ болоно.

Эдэ бригадануд яагаад иимэ амжалта түйлаа гээшэб?

Үнэхөөрөө шэнэ газарта загаһа олзоборилдог. Ябан ошон анхан загаһа элбэгтэй энэ газарта багаар баригдадаг болоо һэн.

Үнгэрэгшэ жэлэй январь һарада Федоровууд заншалта энэ газарта загаһа барихаяа болижо, Харауз голой адаг руу нүүгээ бэлэй.

Анхан Харауз голой адагта загаһашадай тосхон, тушаан абалгын пункт бии байһан юм. Байгалай уһанай ехээр нэмэхэдэ, эндэхи гэрнүүд үгы болоһон юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо загаһашад иишэ ерэхээ болёо һэн. Ерэхэшье болоо һаа гэхэдэ, эндэ гэр байра, загаһа тушаан абаха пункт үгы байгаа бшуу.

Тиигэбэшье колхозойхид эндэ загаһа олзоборилхо гэжэ шиидээ бэлэй. Алексей Алтаевичай бригада мүльһэ оньһон аргаар үрэмдэдэг тухеэрэлгэтэй болоһон, худэлмэриеэ оньһожоруулһан байха юм. Николай Федоровой хүтэлбэрилдэг бригадынхид тэдэнэрэй жэшээе дагаа бэлэй.

Харауз голдо ерэһэн түрүүшын үдэр ехэ загаһан мүльһэн дороһоо баригдажа, тэдэнэрэй найдалынь батадхагдаа һэн. Нэгэ удэр соо 150—200 центнер загаһа бариһан байна. Тэрэ жэлэй түрүүшын кварталай туршада энэ хоёр бригада бүхыдоо 1200 гаран центнер загаһа барижа, гүрэндэ тушаагаа бэлэй.

Байгша оной үбэл тэдэнэр Харауз гол дахинаа ошожо, бүри ехэ загаһа баряа. Түрүүшын кварталай туршада 4 мянган центнер загаһа олзоборилгаһан яһала элбэг байгаа. Теэд тэдэнийе иишэнь хэншье эльгээгээгүй. Загаһанай ажахын эрдэм-шэнжэлгын Байгалай институдай эрдэмтэд, бусадшье мэргэжэлтэд энэ райондо загаһан элбэг байха гэжэ тэдэнэртэ хэлээгүй ха юм.

Үеһөө үедэ загаһа барилгын нюуса, дүй дүршэл эндэ дамжуулагдана бшуу. Ранжурово һууринай загаһашад энэ баян дүй дүршэлдэ түшэглэн, ямар газарта загаһанай һүрэгэй байһые һайн мэдэдэг болонхой.

Колхозой мэргэжэлтэдэй суглаанда байхадаа, ажахын түрүүлэгшын орлогшо Владимир Гудоржинай хэлэһэн үгэ ехэ һонирхон шагнаа һэм. Энэ хүн хэр залуушье һаа, загаһашанай хүнгэн бэшэ ажалые һайн мэдэхэ болонхой. Тэрэ юрын загаһашанаар худэлжэ эхилээд, түрүүлэгшын орлогшо болотороо ургаа. Мэргэжэлтын дипломтой үшөө болоогүйшье һаа, загаһашадай дунда хүндэтэй хүн юм.

Намар-үбэлэй үедэ олзоборилһон загаһа Кабанскын заводто тушааха тухай асуудалаар тэрэнэй сэдьхэл үнинэй зобонхой гэжэ мэдэхээр байгаа һэн.

Үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада мүльһэн дороһоо баригдаһан загаһые 15—20 километр холо Истомино һууринай тушаан абалгын пункт руу зөөнэбди. Энэ үедэ колхозой трактор, автомашинануд ондоо худэлмэридэ хабаадуулагдаһан байдаг, [illegible] шажа, тушааха [illegible] бди. Харин зам[illegible] рилэгшэд загаһа [illegible] һон газарта дүү[illegible] абалгын пункт [illegible] яаранагүй, 60-аад [illegible] та заводой ти[illegible] тэлбэрилэгшэд [illegible] иимэ пунктнуудта [illegible] байһан юм,—гэнэ [illegible] рүүлэгшын орло[illegible] жин хоорэнэ.

— Холын зайда[illegible] гаһа тушаалга юр[illegible] —гэжэ асуубабн[illegible]

— Нэн түрүүн[illegible] ха бүхэли үдэрэ[illegible] Тиигэжэ арба, эр[illegible] нер загаһан бар[illegible] жэ, түсэбэй дүү[illegible] һаад ушаруулна, [illegible] шааһан загаһые [illegible] дынгөө машинаа[illegible] тайшье юм,—гэ[illegible] барилаа һэн.

Иигэжэ Байгал[illegible] гаһашадай ажалай [illegible] шолуулагдана бо[illegible] хай «Байкалрыб[illegible] лэй, «Байкалры[illegible] зай» правленийн [illegible] шэд һайн мэдэхэ, [illegible] рэй хоорондоо [illegible] сонгүй байхада, [illegible] зүбөөр шидхэгдэ[illegible]

Кабанскын загаһ[illegible] хүтэлбэрилэгшэд [illegible] билгалга тухай [illegible] гээд, загаһа туш[illegible] римые хубилгаһ[illegible] гүй, тушаан абал[illegible] дай худэлмэриие[illegible] нагүй. Үнэндөө [illegible] саана энэ талаар [illegible] байдалтай байна[illegible]

Тиимэнээ Влад[illegible] жинай һанаата б[illegible] баримтатай. Тиигэ[illegible] зой загаһашад [illegible] түрүүшын хахад[illegible] болотор 12 мянга[illegible] гаһа гүрэндэ тү[illegible] хоёрдохи табан [illegible] жэлэй даабариие[illegible] хэ гэжэ этигэмэ[illegible]

И. [illegible]
манай штатанд[illegible]

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭДЭГ ЗАНШАЛТАЙ

зарта багаар баригдадаг болоо һэн.

Үнгэрэгшэ жэлэй январь һарада Федоровууд заншалта энэ газарта загаһа барихаяа болижо, Харауз голой адаг руу нүүгээ бэлэй.

Анхан Харауз голой адагта загаһашадай тосхон, тушаан абалгын пункт бии байһан юм. Байгалай уһанай ехээр нэмэхэдэ, эндэхи гэрнүүд үгы болоһон юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо загаһашад иишэ ерэхээ болёо һэн. Ерэхэшье болоо һаа гэхэдэ, эндэ гэр байра, загаһа тушаан абаха пункт үгы байгаа бшуу.

Тиигэбэшье колхозойхид эндэ загаһа олзоборилхо гэжэ шиидээ бэлэй. Алексей Алтаевичай бригада мүльһэ оньһон аргаар үрэмдэдэг тухеэрэлгэтэй болоһон, худэлмэриеэ оньһожоруулһан байха юм. Николай Федоровой хүтэлбэрилдэг бригадынхид тэдэнэрэй жэшээе дагаа бэлэй.

Харауз голдо ерэһэн түрүүшын үдэр ехэ загаһан мүльһэн дороһоо баригдажа, тэдэнэрэй найдалынь батадхагдаа һэн. Нэгэ удэр соо 150—200 центнер загаһа бариһан байна. Тэрэ жэлэй түрүүшын кварталай туршада энэ хоёр бригада бүхыдоо 1200 гаран центнер загаһа барижа, гүрэндэ тушаагаа бэлэй.

Байгша оной үбэл тэдэнэр Харауз гол дахинаа ошожо, бүри ехэ загаһа баряа. Түрүүшын кварталай туршада 4 мянган центнер загаһа олзоборилгаһан яһала элбэг байгаа. Теэд тэдэнийе иишэнь хэншье эльгээгээгүй. Загаһанай ажахын эрдэм-шэнжэлгын Байгалай институдай эрдэмтэд, бусадшье мэргэжэлтэд энэ райондо загаһан элбэг байха гэжэ тэдэнэртэ хэлээгүй ха юм.

Үеһөө үедэ загаһа барилгын нюуса, дүй дүршэл эндэ дамжуулагдана бшуу. Ранжурово һууринай загаһашад энэ баян дүй дүршэлдэ түшэглэн, ямар газарта загаһанай һүрэгэй байһые һайн мэдэдэг болонхой.

Колхозой мэргэжэлтэдэй суглаанда байхадаа, ажахын түрүүлэгшын орлогшо Владимир Гудоржинай хэлэһэн үгэ ехэ һонирхон шагнаа һэм. Энэ хүн хэр залуушье һаа, загаһашанай хүнгэн бэшэ ажалые һайн мэдэхэ болонхой. Тэрэ юрын загаһашанаар худэлжэ эхилээд, түрүүлэгшын орлогшо болотороо ургаа. Мэргэжэлтын дипломтой үшөө болоогүйшье һаа, загаһашадай дунда хүндэтэй хүн юм.

Намар-үбэлэй үедэ олзоборилһон загаһа Кабанскын заводто тушааха тухай асуудалаар тэрэнэй сэдьхэл үнинэй зобонхой гэжэ мэдэхээр байгаа һэн.

Үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада мүльһэн дороһоо баригдаһан загаһые 15—20 километр холо Истомино һууринай тушаан абалгын пункт руу зөөнэбди. Энэ үедэ колхозой трактор, автомашинануд ондоо худэлмэридэ хабаадуулагдаһан байдаг, [illegible] рин шаргаар, [illegible] шажа, тушааха [illegible] бди. Харин зам[illegible] рилэгшэд загаһа [illegible] һон газарта дүү[illegible] абалгын пункт [illegible] яаранагүй, 60-аад [illegible] та заводой ти[illegible] тэлбэрилэгшэд [illegible] иимэ пунктнуудта [illegible] байһан юм,—гэнэ [illegible] рүүлэгшын орло[illegible] жин хоорэнэ.

— Холын зайда[illegible] гаһа тушаалга юр[illegible] —гэжэ асуубабн[illegible]

— Нэн түрүүн[illegible] ха бүхэли үдэрэ[illegible] Тиигэжэ арба, эр[illegible] нер загаһан бар[illegible] жэ, түсэбэй дүү[illegible] һаад ушаруулна, [illegible] шааһан загаһые [illegible] дынгөө машинаа[illegible] тайшье юм,—гэ[illegible] барилаа һэн.

Иигэжэ Байгал[illegible] гаһашадай ажалай [illegible] шолуулагдана бо[illegible] хай «Байкалрыб[illegible] лэй, «Байкалры[illegible] зай» правленийн [illegible] шэд һайн мэдэхэ, [illegible] рэй хоорондоо [illegible] сонгүй байхада, [illegible] зүбөөр шидхэгдэ[illegible]

Кабанскын загаһ[illegible] хүтэлбэрилэгшэд [illegible] билгалга тухай [illegible] гээд, загаһа туш[illegible] римые хубилгаһ[illegible] гүй, тушаан абал[illegible] дай худэлмэриие[illegible] нагүй. Үнэндөө [ill

Агуучехэ Октябрьминий хүбүүн заяанда

АЛТАН ТҮЛХЮУР АЛЬГАН СООМНАЙ

...ны хүнэй алдар солые алдаршуулан, түүрээн ...ны Агуучехэ Октябрийн хубисхалай алдарта 70 ...ндэр ехэ дабаанай орой үдэр, хоногуудай ...ислгаана. Ажабайдалайнгаа алтан түлхюурые ...ооргоо бата найдамтайгаар барихан совет ...бүхы дэлхэйн хүн түрэлтэнэй энэ ехэ хайн...ажалай, һуралсалай, тэмсэлэй эрхим дүнгүүд...ухаха гэжэ хамаг хүсэ шадалаа, эдэбхи...н, үндэр һанал бодолоо зорюулна.

...ороноймнай эбтэй эетэй арадуудай бүлэ соо ...ршэ эрхэ байдалда хүгжэн һалбарһан уужам ...ороной юрын малшан айлаида түрэһэн ...амгаал совет засагай аша туһаар, нютаг нутаг...н хүн зоной һайнаар Эхэ һайхан СССР гүрэн ...н дэздын засагта түлөөлэгшөөр һунгагдаад, ...н найдабарииень харюулха гэжэ оролдогдоно. ...гэл жаргалые эдлэн ажаһууха, ажаллаха ...ой хүн бүхэнэй хүсэл эрмэлэзэл, этигэл най...н бишэ аал! Совет сагта түрэһэндөө иимэ ...лаб гээд һанажа ябагшаб. Дэлхэйн эгээл ...гүрэн манайда «сүлөөтэй» демократи хүсэд ...ор хүгжэн һалбаранхай гэжэ өөрыгөө маг...ардат Америкын Холбоото Штадуудай эхэ...ой өөһэдынгөө эрхэнүүдые хамгаалхаар ...ой хугасаа соо үсэд нэтэрүүгээр тэмсэжэ ...ны һаань, эрэшүүлтэй адли тэгшэ байдал ...ны тухай асуудал шиидхэгдээгүй байһан зан...Энэнүүдэй эрэшүүлтэй адли тэгшэ эрхэтэй ...гуай 1972 ондо Америкын конгрессэр һай...ин занабаринн США-гай Конституцида му...н болотор оруулагдаагүй байһаниинь мэдээ...ны эндэхи эхэнэрнүүдэй дунда эзргын салин ...н эрэшүүлэй ажалай түлөөһэнэй 60 процент ...

...н совет эхэнэрнүүд ямар олон эрхэтэй ...н гэшэбі Энэзгээрээ бидэ омогорхонобди, ...хосошьебди.

...ирудаа Эхэ ороноймнай никислэл Москва хо...КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум болоо. Удаань ...но Соведэй эзлжэзэтэ сесси үнгэргэгдэжэ, тон ...н документнүүдые баталан абахадань хабаа...н баяжэб.

...н бултадаа Октябрьһаа эхитэй гээшэбди. ...ниинөөнэй обществе — Октябрийн түүлээр...ралай хүгжэлтын үрэ дүн мүн. Энэ хадаа ма...ны баялиг, энэ хадаа хүн түрэлтэнэй түү...н эрьелтын шата, шэнэ дэлхэйдэ хүрэхэ хар...н гээд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секре...н С. Горбачева энэ жэлэй июль һарын тэн ...ленумтэй мэдээсэлнүүдые тараадаг хэрэг...ий ба зохёохы холбоонуудай хүдэлмэри...ий үүлэлга дээрэ тэмдэглэһэн юм.

...ны бидэ совет үе сагта түрэһэн гараһан, ...ндыһан хадаа үнэн бодото коммунис үзэл ...ий, интернациональна хүсэл эрмэлэлтэй, ...ий түгэс хараа шэглэлтэй байһан, байхашье ...

...т хүнүүд совет социалис гүрэнэй эхи табиа...н удэрнүүдые, түүхэтэ үйлэ хэрэгүүдые үн...ниэзэтэй, абьяаста ажалай бэлэгүүдээр үгтаха ...болдодог заншалтай гээшэ.

...н Хорин районой ажалша коллективүүд ...н Октябрийн 70 жэлэй ойн баярай үдэртэ ...ргаһан социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, ...й шангаар хүдэлжэ байна.

...ой совхозууд гүрэндэ һу тушаалгаар 9 һа...ибарна байгша оной августын 12-то үлүүлэн дүүргээ бэлэй. Энэ хэрэгтэ манай Анаагай совхозой һаалишадай, малшадай оруулһан хубита бии байха.

Энэ жэлэй түсэбтэ даабаринууд мяха, нооһо, үндэгэ тушаалгаршье амжалтатай дүүргэгдэнэ.

Хотогор баян Хориин хоймор дайдын ажалшад Агуучехэ Октябрийн ойн баяртай дашарамдуулан абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэнь гээшэ. Эршэтэ мүрысөөнэй түрүү манлайда Үдын совхозой ахалагша хонишон Ажалай Алдар Солын гурбадахи ба хоёрдохи шатын орденуудтай, КПСС-эй XXVII съездын делегат Георгий Бимбаев, Хориин совхозой залуу хонишон Антонида Дондокова, ажалай ветерануд Пунсык Жамбалов, Шойсорон Гунтыпов болон бусадай ябажа байһандань баяртайб.

Манай совхозой үйлэдбэриин гол һалбаринь — хони үсхэбрилгэ болоно. Тиимэһээ хонидойнгоо үүлтэрые һайжаруулха, түл олоор абаха, нооһо өхээр хайшалха хэрэгтэ тусхай анхарал хандуулагдана. Гэбэшье хонишоной хүнгэн бэшэ ажал дээрэ залуушуулай үсөөржэ байһаниинь харамтай байдаг. Энэ асуудалые зүбөөр шиидхэхын тула хуушанай хонишод анхарал ороодосо гаргаха, гансашье түрэһэн хүбүүд, басагадаа өөрынгөө мэргэжэлдэ нургаха, дүй дүршэлөө дамжуулан үгэхэ бэшэ, мүн нютагайнгаа ажалша бэрхэ залуушуулые нурган хүмүүжүүлжэ, ажалай найдамтай шэнэ халаанние бэлдэхэ хэрэгтэй гээд һанагшаб.

Совхозой үйлэдбэриин бүхы шахуу хүдэлмэри онһоһон техникын хүсөөр бүтэргэнэ. Энэ талаар ажахымнай һу һаалиин фермэнүүд хүсэд дүүрэнээр эзбсэгжэнхэй. Тиин һаалишадай ажал хүнгэн боложо үгэнэ бшуу.

Һүүлэй жэлнүүдэй хугасаа соо совхозоймнай отделениинүүдэй түб һуринууд болон холо, ойрын отара, гүүртэнүүд яһала болбосон тухэлтэй боложо захалаа.

Анаа-Уртөө, Онинооборск, Булам гэжэ һуринуудай соёлой гуламтануд муу бэшэ байрануудта түбхинэнхэй.

Мүн һуурин бүхэндэнь хүүгэдэй ясли-садууд хүдэлнэ. Заахан багашуулда эгээл һайнаар баригдаһан байрануд үгтэнхэй.

Совхозой гурбадахи отделениидэ түхэреэн сүүдхын туршада хүдэлдэг ясли-сад дүүргэнхэй. Тэндэ хонишод, малшадай, механизаторнуудай үхибүүд һайнаар харуулагдан хүмүүжүүлэгдэнэ.

Совхозоймнай хоёрдохи отделениин түб һуриндa дунда һургуули бии юм. Тэрэнэй дэргэдэ гүрэнэй интернат эмхидхэгдэнхэй. Тэндэнь олон үхибүүдтэй гү, али заха холын газарнуудта хүдэлдэг малшадай үхибүүд байрлана.

Булам һууримнай һүүлэй хэрэн жэлэй хугасаа соо яһала гоё һайхан, болбосон түхэлтэй болоо. Комсомол залуушуулай хүсөөр стадион баригдажа, волейбол, баскетбол, футбол наадаха талмайнууд тухэрэгдээ. Соёлой байшангай дэргэдэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсажа, баатарай үхэлөөр унаһан нютагаархидтаа зорюулагдаһан хүшөө бодхоогообди. Мүн һууриной үйлэнүүдые шэмэглэхэ, модонуудые тарижа ногооруулха талаар тусхай ажал хэгдээ.

Энэ жэлдэ сад-һургуулиин шэнэ байшан совхозой барилгашадай хүсөөр бодхоогдожо, ашаглалгада оруулагдаба. Тэндэ ажахын нэгэдэхи отделениин малшад, хонишод, механизаторнуудай үхибүүд хүмүүжүүлэгдэхэһээ гадна, зургаан наһатайшуулынь бэлэдхэлэй класста һуража, эрдэмэй дээжэ — үзэг бэшэгтэй, тоо бүридхэлтэй танилсаха байна.

Энэ жэшээ юу харуулнаб гэхэдэ, манай совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй һургуулиин шэнэ реформые шэнэдхэн хубилгалгын, хурдадхалгын үе сагай эрилтэнүүдтэй таралдуулан бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа мэдээжээр оруулжа байһые үшөө дахин гэршэлнэ.

Өөр тухайгаа богони үгөөр хэлэхэдэ, иимэ байна. Балшар багаһаа эхэтээ дахасалдан, мал ажал дээрэ хүдэлһэн хүм. Минии ажалай намтар бусад совет хүдөөгэй эхэнэрнүүдэйхиһээ юугээрээшье илгаагүй. Нютагаархидни намайе «Дулмамнай, жаргалантайл хүнши даа» гээд хэлэдэг. Энэньшье зубтэй. Совет һайн һайхан үе сагта түрэһэн эхэнэр хүн юундэ жаргалгүй байха юм? Үбгэмни ажалша бэрхэ, һайхан сэдьхэлтэй хүн юм. Долоон үхибүүдтэйбди. Тэдэнэймнай олонхидынь дунда һургуули дүүргээд ажалай замда гараа. Ехэ басаган Жаргалмаамнай Буламда һургуули-садта ажаллана. Баатар, Бата гэжэ хүбүүднай бидэнтэй суггаа хонишоноор хүдэлнэ. Жаргалнай сэрэгэй албанда ошоод ябажа байна.

Һүүлэй арбаад гаран жэлэй туршада эхэ хонидой отарада гэр бүлөөрөө ажаллаха зуураа, ходол нооһо хайшалалгаар, түл абалгаар даабаринуудная дүүргэгдэнэ.

Мүнөөшье жэлдэ муу бэшээр хүдэлэгдөө. 100 эхэ хонин бүриһөо 100 гаран хурьган абтажа, томошог болгогдоод, ехэ шэгнүүртэйгээр эхэһээ һалгаагдаһан байна. Тиин нэмэлтэ шэгнүүр болон нооһо хайшалан абалгаар даабаримнай үлүүлэгдээ. Эхэ малнай гарзагүйгөөр, тобир тарганаар ондо ороо гээшэ ааб даа.

Мүнөө эхэ хонидые искусственна онол аргаар ороондо оруулгын халуун хаһа отарадамнай ябажа байна. Энэ тон харюусалгатай хүдэлмэриеэ шанартайгаар, хараалагдаһан болзор соонь өөһэдынгөө хүсөөр үнгэргэхэ гэжэ оролдонобди. Тэрэнэй амжалтаһаа, шанарһаа түл абалгымнай жэлэй дүнгүүд дулдыдаха бшуу.

СССР-эй Верховно Соведэй депутат байһан тулада гансашье һайнаар ажаллаха бэшэ, мүн һунгуулиингаа округой хүн зоной захяануудые заабол бэелүүлхэ хэрэгтэ һаналаа табижа, шадал эзргээрээ туһаламжа-үзүүлнэб. Хэхэ ажалнай үшөөл ехэ. Агууехэ Октябрийн 70 жэлэй ойдо ажалай бэлэг бэлдэнэбди.

Д. ДОНДОКОВА,
Хорин районой Анаагай совхозой ахалагша хонишон, СССР-эй Верховно Соведэй депутат.

Арадай элүүр энхэ — ороноймнай баялиг

Байгша оной августын 15-һаа хойшо үнгэрһэн саг соо «Арбан хоёрдохи түсэбтэ табан жэлдэ болон 2000 он хүртэтэрхи үедэ хүн зоной элүүрые хамгаалга хугжөөлгын, СССР-эй элүүрые хамгаалга хубилган шэнэдхэлгын гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ олон мэргэжэлтэд, уншагшад хабаадаһан байна. Бидэ мүнөөдэр доро толилогдоһон бүлэг статьянуудаар тус проектые зүбшэн хэлсэлгэ түгэсхэбэбди.

ХОЖОМДУУЛҺАНАЙ ХЭРЭГТҮЙ

Ороной элүүрые хамгаалга хубилган шэнэдхэхэ талаар дурадхагдаһан проект хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэл худэлгэнэ ёһотой. Юундэб гэхэдэ, хүнэй бэсын элүүр энхэ байлга—хүн түрэлтэнэй эгээл ехэ баялиг ха юм. Юрэдөө, ороноймнай хүн зоной болон медигүүдэй үнинэй хүлеэдэг, хүсэдэг юумэн хэгдэжэ, бүтэжэ байнал даа.

Мүнөө үедэ эгээл шухалань гэхэдэ, үбшэн хүнэй бэе махабад соо боложо байһан хубилалтануудые эртэ элирүүлжэ, үбшэнгые зүбөөр танижа аргалха шухала болоо. Эртэ танигдаһан үбшэ аргалхадашье бэлэн, гэрэ гайнышье барат, үбшэлэгшын сэдьхэл зүрхэнше багаар хохидодог ха юм.

Энэ талаар манай ажалда үзэгдэдэг хүшэр хүндэ асуудалнуудые дурдахемни. Жэшээнь, республикымнай райнуудһаа манда эльгээгдэдэг хүнүүд ехэ ядарна, тулина. Бэсэ үзүүлхын тулада тэдэнэр эзлжэндэ удаан байна. Энэ үедэ үбшэнниньшье нүжэржэ могад. Тиигэбэл эмнэлгыньшье удаархань эли. Энэ мэтээр лэ орон доторнай 4 миллион (проект соо дурдагдаһан) хиидэ хаягдаһан үдэрнүүд сугларна бэшэ гү?

Республикымнай онкологическа диспансерэй радиодиагностическа лабораториде хото, хүдөөгэй эмнэлгын газарнуудай хүдэлмэрилэгшэдэй зуг-һоо эльгээгдэһэн хүнүүд шалгалта гарадаг. Лабораториин коллектив үбшэлһэн хүниие түргэн шэнжэлжэ үзэхын, үбшэ таниха аргаэа нарижуулхын ба саашадань хугжөөхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа гаргадаг гэхэ хэрэгтэй. Тиигэбэшье лабораториимнай үндэһэ һуури дээрэ **Диагностическа түб бии болгоо һаа, һайн һэн гэжэ һанагдана.**

Медицинскэ хангалгымнай гол зорилгань—**хүн, хүндэ дүтэ бололго ха юм.** Проект соо «гэр бүлын врач» тухай хэлэгдэнэ. Тэдэ иимэшье врач ганса стетоскоп баряад ябаха бэшэ, харин поликлиникэ, амбулатори соо диагностическа тухөөрэлгэтэй байха ёһотой. Зүгөөр үнэтэй сэнтэй, томо-томо аппарадуд түбүүдтэл байха юм ааб даа.

Диагностическа тусгаарлагдаһан корпус барилга экономическа ба социальна талаараа аргагүй ехэ ашаг үрэтэй байха байна. Манай мүнөө байһан байрамнай бага. Хүдөө нютагуудһаа аргагүй олон хүнүүд ерэдэг. Зарим врачнуудная хэрэгтэй, хэрэггүйшье үедэ ойлгожо ядаһан лэ үбшэнтэнөө манда эльгээжэрхидэг гээшэ. Тэдэнь эндэ ерээд, элдэб кебинедтэ орохын тула хэдэн үдэр ооморложо, зобожо ябаха юм. Иигэжэ ябахадаа, элүүршье хүн үбшэн болошохо эзргэтэйл. Энэ талаар би мэргэжэл муутай, нямһаал саагуур гээд ябадаг врачнуудые шүүмжэлхэ һанаатайб. Иимэшүүл бидэнэй дунда үшөөл олон байха.

КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй элүүрые хамгаалга хубилган шэнэдхэхэ талаар абаһан проекттэй эохилдуулан, республикымнай Министрнүүдэй Совет, Госплан, Главбурятстрой **барилгынгаа хүдэлмэриин түсэбтэ хубилалта оруулжа, элүүрые хамгаалгын барилганууды, тэрэ тоодо Диагностическа түб барилгые, түрүүшын ээлжэндэ болгохо бэшэ ха гү гэжэ найдагдана.**

Саашань хэлэхэ юумэн юун бэ гэхэдэ, нэгэ иимэ һанамжа байна. Удын урда бэедэ, «Дружба» кинотеатр гэһэн буудал шадар медицинскэ 10 гаран эмхинүүд сугларшанхай байдаг. Тэндэ больницын корпус бүхэниие бэдэрһэн хэдэн зуугаад хүн үдэр бүри һүндэлдэг. Тэдэнэрэй талые хаража, республикымнай **Элүүрые хамгаалгын министерство Октябрьска райгүйсэдкомтой** хамта холоһоо эли тодоор харагдахаар газарта тэдэ бүгэдынь **түсэб-схемэ хэг лэ гэжэ дурадхаха байнаб.** Иимэ схемэ тон хэрэгтэй гэжэ һанагдана.

С. СПАСОВ,
республикын онкодиспансерэй радиодиагностикын лабораториие даагша, медицинын эрдэмэй кандидат.

БҮХЫ ХҮСЭЕЭ ЗОРЮУЛХАБДИ

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй проект тон шухала. саг болзорто гараһан документ гэжэ тэмдэглэхэ байнаб. Проект соо совет хүнэй элүүр энхэ ажабайдалда тон ехэ анхарал хандуулагдана. Энэ асуудалые, минии һанахада, хүүгэдэй саад, ясли, гэр бүлэһөө болон һургуулиһаа эхилжэ шиидхэхэ хэрэгтэй. Арад зоной элүүр энхые гансал эмшэлэлгын байрануудые олошоруулһанай ашаар һайжаруулжа болохогүй, үбшэнһөө һэргылэмжын хүдэлмэри хадаа бүхы хүн зоной элүүр энхые хангаха зорилготой ааб даа. Хүн бүхэнэй элүүр энхэ байхын тула нэгэ иимэ юумэ хэхэ ёһотойбди. Үглөөгүүр хүн бүхэн хүл дээрээ бодоһоор нюур, гараа үгаажа бэсэ заһадаг бэшэ аал! Тэрэ мэтээр хүн бүхэн өөрынгөө бэсын арга шадалаар физкультура, спортоор һорилго хэдэг болохо ёһотой.

Манай райондо үбшэлһэн хүн бүхэниие анхарха, жэлэй туршада аргалалгын хэм хэмжээн тон бага. Энэ юүнһээ дулдыданаб гэбэл, манда кедрнууд дуталдана, эмхидхэлэй хүдэлмэри болон материальна үндэһэ һуури зрилтэдэ хүрэнэгүй. Мүнөө сагта манай Совет орон соо медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай түхэл шэнжэ, хангалгын шанар тухай үргэнөөр хэлсэгдэжэ байнхэй. Хүн зоной элүүр энхые шалгахын тула мүнөө үеын шэнэ аппаратуратай диагностическа түб, үндэр гарай мэргэжэлтэд хэрэгтэй.

Шэнэдхэн хубилгалга хадаа элүүр энхые сахиха кадрнуудые хүмүүжүүлгэдэ шэнэ эрилтэнүүдые табина. Медицинскэ дээдэ һургуулинуудта эмшэлэлгын эмхи зургаануудта хүдэлһэн дүршэлтэй залуушуул гол түлэб орохо болоно. Тиигэжэ медицинскэ кадрнуудые бэлдэлгын шанар дээшэлхэ байна .

Манай райондо дээдэ болон дунда һургуули дүүргэжэ ерэһэн мэргэжэлтэд 2—3 жэл соо ажаллаад лэ ябашана. Ямар шалтгаанһаа боложо ябашанаб? Эндэ нэгэл шалтагаан бии. Манай больницануud болон поликлиникэнүүдэй материально-техническэ үндэһэ һуури тон һула. Манайда ажаллахаяа ерэһэн мэргэжэлтэдтэмнай гэр байрануud дуталдана. КПСС-эй ЦК-гай, СССРэй Министрнүүдэй Соведэй проект соо медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай эрхэ байдал болон тэдэнэй һуудал байдал һайжаруулха тухай тодорхойгоор хэлэгдэнэ. Манай ороондо эмшэлэлгын эмхи зургаануудай байрануud санитарно-гигиеническэ эрилтэнүүдтэ хүрэнэгүй. Бии байгаа дутуу дунданууды-дые усадхахын тула һайса хүрэхөөр мүнгэн үгтэхэгүй. Медицинскэ аппаратурамнай хуушаранхай. Манда тон хэрэгтэй мебель үнгэрхэдөө дутэлдана.

Түнхэн нютагнай эм домт булагууд, аршаангуудаар б ян дэлгэр юм. Нилова-Г стынь, Аршаан, Хонгор-Уу гэхэ мэтэ. Тус аршаангуу хүнүүдые эльгээжэ, бэеь элүүрые һайжаруулха арга байна. Энээн тухай про соо баһал хэлээтэй. Тэр тон зуб.

Бидэ, худөө нютагуудай дицинскэ худэлмэрилэгш хадаа Эдеэ хоолой прогр мые бэелүүлжэ байгаа хүн дэй элүүр энхэ тухай һан гаа зобохо ёһотойбди. дицинскэ нүүдэл туһалам саашадаа үшөө улам хүгже гые түргэдүүлхэ тон шух

Манай районой медицин худэлмэрилэгшэд проект найруулагдаһан хараа шэгл нүүдые эзбсэг болгон, ар онойнгоо элүүр энхын лөө тэмсэлээ улам шангад хын түлөө бүхы хүсэ шад лаа зорюулан худэлхэбди.

К. ВАСИЛЬЕВ,
Түнхэнэй районой түбэй больницын ахамад врач.

УРМА ЗОРИГОО БАДАРАНХАЙ

Энэ жэлэй үнгэрэгшэ һарын 15-да орон доторнай гарадаг газетэ бүхэндэ арад зоной анхарал хандуулан, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй проект толилогдоо. Энэнь хүн зоной сэдьхэл худэлгэжэ, бүхы арадай һайшаалда хүртөө.

Энэ проект уншаһан хүнэй досоо үбшэн, хамшагта дайрагдаһан хүниие аргалха ябадалда ехэхэн хуюилалтануud болохонь ха, эмшэлэлгэ бүхэнэй арга боломжонь һайжархань ха, гэһэн урма бодол, найдал түрүүлжэ, зониие баясуулна гэхэдэ, алдуу болохогүй гэжэ һананаб.

Юундэб гэхэдэ, хүн зоной элүүрые хамгаалгын асуудалые шиидхэлгэдэ социалис обществын асари ехэ арга боломжонуудай булюу талануудтай байлые туйлагдаһан амжалтануud элирхэйлэн гэршэлнэ. Зүгөөр эдэ арга боломжонууд гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэнэгүй гэжэ бодото шэнжэлэл харуулна. 70-дахи онуудта, 80-дахи онуудай эхиндэ элүүрые хамгаалгые хүтэлбэрилэн ударидаха засагай болон эмхи зургаануудай ажал ябуулгада хангалтагүй үйлэ хэрэгүүд бии болоһон байгаа. Орон дотор экономическа хүгжэлтын эршэ дэлисын бууралга, элүүрые хамгаалгын асуудалнуудта анхаралаа һулаар хандуулга, гүрэнэй бюджедтэ элүүрые хамгаалгада хэдэг гаргашануудые бага болгоһон, тэрэнэй материально-техническэ бааза шэнэдхэлгые, шэнэ эм домууд болон эмшэлэлгын өөдөл арганууды нэбтэрүүлэлгын хэрэгүүдые удаарууһан байха юм. Медицинскэ эмхи зургаануудай хүдэлмэриие эмхидхэлгэдэ, тэрэнэй хиналта һуларуулгада эрилтэеэ бага болголгодо ушарһан дутуу дунданууд, элүүрые хамгаалгада тохёолдуулагдаһан алдуу эндүүнүүд ажал ябуулгын гол шэглэлнүүдые тодорхойлон, мэргэжэлэй дээшэлүүлхэ, худэлмэриингөө шанарые һайжаруулха арга тэдэнэртэ олгодоггүй байгаа» гэхэ мэтэ дутуу дунданууды-дые усадхаха арга боломжонуудые хараалба.

КПСС-эй ЦК-гай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй проект соо табигдаһан эрилтэнүүдые бэелүүлхэ хэрэг республикымнай Н. Семашкын нэрэмжэтэ больницын худэлмэриин шанар ба бүтээсэнһээ бага бэшээр дулдыдаха ёһотой. Тиимэ дээрэнһээ манай больницын ажал мүнөө хэр зэргэ ябажа байнаб гэжэ үгөөр тобшолон хэлэбэл, иимэ гээшэ.

Больницамнай ороидоол 900 хүниие байлгажа эмшэлхэ шадалтай. 17 клиническэ отделенитэй, элдэб янзын мэргэжэлтэй 33 врачнарай үбшэнтэниие үзэжэ, үбшьень элирүүлхэ консультативна поликлиникэтэй, рентген болоод лабораториттой яһалал хүсэ ехэтэй больница гэжэ дэб дээрэ харагдахаар.

Тэд мүнөө үеын эрилтээр худэлжэ, элдэб хүндэ үбшэнтэниие шэнэ медицинскэ эрдэмые, техникые, эм домой туйлалтануудые эхин дээжэ хэрэглэжэ, арга хэхэ шадалаа саашань хугжөөн үргэлжэлүүлхэ арга боломжоёо хаһагдаһай больница гэжэ эхэлхэдэ болоно. Юундэб гэхэдэ, аяар гушаад жэлэй саана бариг даһан ороидоол 250 хүнэй баттаха хэмжүүртэй хоёр гол байшан соонь табан зуугаад гаран үбшэнтэн хэбтэхэ. Тэрээн дээрэнһээ хүлөө табиха аргагүй болотороо хабшуу болоһон тула саашадаа ямаршье шэнэ медицинскэ түхөөрэлгэ, аппарат абажа табиха аргагүй болоод байнабди.

Тэд һаяхан сентябрийн 16-да болоһон республикымнай медигүүдэй, мүн эдэбхитэдэй зүблөөн дээрэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй проектые зүбшэн хэлсэхэдээ. республиканска больницын материально-техническэ бааза һайжаруулхэ тухай онсо тодорхой хөөрэлдөөн болоогүй. Энэнь ехэ буруу гэжэ һанананаб. Юундэб гэхэдэ, үнгэржэ ерэхэдээ гурбан жэлэй саада тээ эхилэгдэһэн аад, мүнөө орхигдошоһ нюдэ эмшэлхэ больницын ба шан 1989 оноо нааша барагаяа үргэлжэлүүлжэ шадагүй байна.

Манай больницын коллектив һанамжаар һаа, XIII түсэ тэ табан жэлэй туршада 10 хүнэй хэбтэхээр **республикаска шэнэ больница мүнөө рэй тон һүүлшын эрилтэ хагаар проектээр баряад, хшан больницын гэрнүүдэ хүүгэдэй больница болгоёһотой байгаа.**

Тэрэнэй хажуугаар ман врачнар, медицинскэ сестнууд болон бусад хүнүүдмүнөө байра байдалаар, башуулаа ябуулха ясли-сада дуталдана. Энэ талаар бигүй байдалтай байнабди. Тмэнээ медицинскэ сострану даар илангаяа дутагдалтайб, Жэл бүхэндэ тэдэнэрнай олроо гаража ябашадаг. Гэр лэ болоогүй залуушуулые бахаха хамтын байратай бай тухай үнинэй хэлсэһэн аалэ, баһал хэншье тэрэниманда бариха гэжэ бодоногүЭнээндэ манай министерсп ехэхэн эзмэтэй.

Саашань хэлэхэдэ, эгээл мнөө эм домоор дутагдалтахаа-яа хүндэ үбшэнтэнөө эшэлхэдээ эмээр дутажа, мэгдэдэг байнабди.

Тиигээд манай больницы коллектив КПСС-эй ЦК-гаСССР-эй Министрнүүдэй Соведэй проекттэй танилсаад, шдалаад байхадаа, бултаарһайшаажа, сэдьхэл зүрхэнһедэмжэн байһанаа отделедбүхэндэ болоһон профсоюзасуглааануud дээрээ, баһа августын хуушаар болоһон партийна нээмэл суглаан дээрэ баталан, нэгэн дуугаар һайшаагаабди.

Мүнөө манай больницын худэлмэрилэгшэд урма зоригоор улам бадаранхай, Агууехэ Октябрийн хубисхалай далан жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтаха зорилгоёо дүүргэхэ хүсэлтэй худэлжэ байна.

М. ГАРМАЕВ,
Н. А. Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больницын профкомой түрүүлэгшэ.

«БУРЯАД ҮНЭН» газетэдэ дэмжэгдэй нүүлгэр

МИНИСТЕРСТВЭҺЭЭ ХАРЮУ ХҮЛЕЭГДЭНЭ

Манай газетын энэ оной июниин 2-ой номерто «Зулгы багашуул золтой үдэг!» гэжэ нэрэтэй Агуу Октябрийн 70 жэлэй ойдо зорюулагдаһан тусхай хуудаһан гараа һэн. Улаан-Үдын 1-дэхи поликлиникын оториноларинголог А. А. Дугарнимаевтай манай корреспондентын «Үхибүүдэй элүүр энхэ ябадал — манай баялиг» гэһэн хөөрэлдөөн тус хуудаһанда толилогдоо бэлэй.

Врач А. А. Дугарнимаева нэрлэгдэгшэ хөөрэлдөөн соогоо гол шухала хэдэн асуудал табиһан юм. Тэрэ тоодо лор кабинедэй, мүн тусхай бусадшье кабинедүүдэй таарамжагүй эрхэ байдалда гэхэ гү, али хүн зоной ажаһуудаг олон дабхар гэрэй подвал соо оршодог тухай хэлэгдээ һэн.

Табигдаһан асуудалнуудта харюу үгэхыень республикын Элүүрые хамгаалгын министерствэдэ, арадай депутадуудай Октябрьска райсоведтэ редакци хандаһан байгаа.

Элүүрые хамгаалгын министерство редакцийн асуудалда харюу үгэхэ тухагүй байгаа гү, али яагааб, зүгөөр хэдэн һарын үнгэрэгэ аниргүй.

Харин арадай депутадуудай Октябрьска райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Н. П. Быков иимэ харюу эльгээбэ:

«Социально-экономическа хүгжэлтын түсэбэй ёһоор, район дотор хүүгэдэй поликлиникын барилга 1989 ондо эхилэгдхээр хараалагдана гэжэ арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдком Танай асуудалда харюусана».

«ХЭНИИЕШЬЕ МҮНӨӨ САГ ХҮЛЕЭХЭГҮЙ»

Иимэ гаршагтайгаар тогилогдоһон шүүмжэлхы материал байгша оной августын 14-дэ газетэдэмнай толилогдоһон байна. Хориин районой ажахынуудта үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриин унжагайржа байһан тухай бэшэгдээ бэлэй. Эдэ хэлэгдэһэн дутагдалнуудые усадхаха талаар ямар хэмжээнүүдэй абтаһан тухай харюусахыень манай редакци районой хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаһан байна. Тус районой агропромышленна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Н. Ц. Дамдинцыренов иимэ удхатай харюу һаяхан манда эльгээбэ:

«Энэ шүүмжэлхы шэнжэтэй статья ажахы бүхэндэ хэлсэгдэжэ, зүб гэжэ тоологдоо. Дээдэ-Тайлсын совхоз мүнөө бүхыдоо 2123 тонно үбһэ бэлэдхэжэ, түсэбоо 78 процент бэелүүлээ. Мүнөө эндэ зеленко хуряагдажа эхилэнхэй. М. В. Белыхэй даадаг звеногой гэшүүд үнэхоороо гэрһээ ябажа хүдэлдэг байгаа. Эдэнэрэй сабшалангынь түб һуриннһаа тиимэшьо холо бэшэ дээрэнээ, үбһэшэд ажалдаа ехэ хожомдоогүй. Энэ звено һүүлэй дүнгоор 5378 центнер үбһэ нооосэлжэ, даабарияа үлүүлһэн байха юм. Харин М. Г. Ивановой звеногойхид үбһэ бэлэдхэхэ үедоо 3 километр зайда ябажа хүдэлөө. Энэнь тэжээл нооосэлхэ хэрэгтэ муугаар нүлөөлөө. Иигэжэ тус коллектив үбһэ бэлэдхэхэ түсэбоо дүүргэжэ шадаагүй.

Хүрбын совхозой бүхы звенонуудта энэ материал зүбшэн хэлсэгдээ. Анаагай совхозой витаминтай ногооной гурил гаргадаг агрегат муугаар хүдэлгэгдэнэ гэжэ хэлэгдэһэн байгаа. Энэ дутагдал саг соогоо усадхагдаа һэн. Эдэнэр гурил татаха даабарияа амжалтатайгаар бэелүүлээ».

ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД ХЭЛСЭГДЭЭ

ТАСС ХИЛЫН СААНАҺАА

НЬЮ-ИОРК. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Э. А. Шеварднадзе США-гай гүрэнэй секретарь Дж. Шульцтай уулзаба.

Персидскэ тохойн орёо түгшүүрилтэй байдалда хабаатай асуудалнуудаар, мүн Иран-Ирагай хёмороо зуришэлдөөн тухай асуудалаар тэдэнэр һанамжануудаа хэлсэһэн байгаа.

Иран болон Ирагай хоорондохи хёмороо зуришэлдөөе гуримшуулха талаар шэглүүлэгдэһэн ООН-ой Аюулгүйн Соведэй 598-дахи тогтоолые, тэрэниие бэелүүлхэ талаар ООН-ой Генеральна секретарнин гаргадаг хүсэлэл оролдолгоныые дэмжэжэ байһанаа хоёр тала мэдүүлээ. Энэ асуудал тушаа, Х. Перес де Куэльярэй холбоо барисаа тогтоохо хүсэлэл оролдолгоныуда түһаламжа үзүүлхэ хэрэгтые дэмжэхэ талаар ООН-ой Аюулгүйн Соведэй сан үргэлжэ гэшүүдэй батта нэгэдэлтэй байһаниинь шухала удха шанартай гэжэ тэмдэглэгдээ.

США-гай сэрэгүүдээ Персидскэ тохойн оршондо улам үргэдхэжэ байһан ушарынь эндэхи байдалые орёо түгшүүрилтэй болгоно, хёмороо зуришэлдөөе гуримшуулын харгы замуудые ололгодо ехэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулна гэжэ Э. А. Шеварднадзе онсолон зааба.

Байгша оной октябрь һарада Москвада болохо министрнүүдэй уулзалгада хабаатай асуудалнуud зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. Үгээ ойлгосоһоной ёһоор, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн. СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Эдуард Шеварднадзе США-гай гүрэнэй секретарь Джордж Шульц хоёрой уулзалга 1987 оной октябрийн 22—23-да Москвада болохо юм. Хоёр тала уулзалгын зүблэхэ зүйлые хэлсэбэ. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракстэнүүд болон оперативно-тактическа ракетэнүүд тушаа договорой текстые зохёохо талаар СССР-эй ба США-гай делегациануудай Женевэдэ хэһэн худэлмэриин дүнгүүдые согсолхоһоо гадна, тусхайлбал, стратегическэ добтолхы буу зэбсэгүүдые хороохо, ПРО тушаа договорые сахиха, юрын зэбсэг хэрэгсэлнүүдээр үнгэргэгдэжэ байһан хөөрэлдөөнүүдые урагшань дабшуулха, химическэ зэбсэг тушаа конвенци баталха гэхэ мэтын шухала удха шанартай асуудалнуud, мүн нютаг нютагуудай, хоёр талын харилсаанай гол зорилгонуud зүблэхэ зүйлдэ оруулагдахаар хараалагдана.

КУБЫН КОМПАРТИИН ЦК-гай ПЛЕНУМ

ГАВАНА. Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, республикын Гүрэнэй Соведэй болон Министрнүүдэй Со

Монгол найхан орондо

ХАНХ СОМОНОЙ, МҮРЭН ХОТЫН ҺУРГУУЛИНУУД

(Багшын тэмдэглэлнүүдһээ)

(Түгэсхэл. Эхнииньнь сентябриин 29-нэй номерто).

Манай ябаһан һургуулинуудта шэнэ социалис ёһо заншалнуудтай хамта урда сагай һургуулиин һайн һайн юумэнүүд абтанхай байба. Коридорой зарим нэгэ сонхын хажууда үндэр бишыхан шэрээнүүд дээгүүр санзай ууяжа, һургуулиин бүхы байшан соогуур хоншуухан үнэр анхилна «Улзы аялга», «Түмэн жаргал» гэхэ мэтэ угалзануудые һолонготуулан татажа, янза бүриин тоһон шэрээр зурагданхай, хаяа хананнуудыень шэмэглэнэ. Монгол угсаатанай ёһо заншалаар сагаан зүһэ арюун сэбэр, хүхэ—мунхэ, шара—жаргал, улаан—баяр баясхалан гэхэ мэтэ удхатайнууд, тэдэ зүһэнүүдэй хоорондуур хүрин, ягаан, сэгээн будагуud оруулагдажа, нюдэндэ зөөлэхэнөөр харагдаха юм.

Удаань гэрэй ажал эрхилэгын (домоводствын) кабинедтэ орожо, нүхэр Ханда-Сырен багшын дүй дүршэлтэй танилсабабди. 4—10 классуудай басагадые европейскэ болон монгол заншалта хубсаһа сюулжа һургадаг юм ха. Хэб хайшалхынгаа урда ямар хубсаһан хайшан гээд байхаб, тэрэниие үмдэһэн хүн ямараар харагдаха ёһотойб гэжэ харуулһан эскизүүдыень, бүтэн болоһон хубсаһанануудыень хараабди. Багшаньшье, шабинарыньшье нилээд бэрхэ гэжэ ойлгохоор даа! «Танай басагад эдэ хоол хэр зэргэ бэлдэжэ шадана б?» — гэжэ һонирхоходомнай, «Тэдэнэр дунда һургуули дүүргээд байхадаа, европейскэ болон монгол блюдэнүүдые хуу бараниень, тэдэнэй тоодо бууза, хуушуур, зөөхэй, орёомог гэхэ мэтые хэжэ, ямаршье айлшаниие, хэдэн хүнтэй гэр бүлые зохидоор холлуулха шадабаритай болоһон байдаг» гэһэн харюу дуулдаба. Тус предмедээр басагадай хэшээлнүүд һургуулитай зэргэлээд байһан ресторан-столово соо үнгэрдэг юм байна.

Зуралгын болон черчениин кабинедүүд соо ороходоо, үхибүүдэй зураһан, бэшэһэн янза бүриин бүтээлнүүдтэй танилсажа, ёһотойл музейдэ ороһон шэнги болообди. Тэндэ ганса багшын хэһэн жэшээтэ юумэнүүд бэшэ, класс бүхэнэй бэрхэшүүлэй бүтээлнүүд байгаа. Зуралгын, черчениин хэшээлнүүдэй программануud һургуулиин үдэр бүриин эрилтые хараадаа абан зохёогдоһон ха даа гэжэ тухайлхаар.

ҮРЭН хотодо хоёрдохи удэрөө байхадаа, хизаар ороноо шэнжэлгын музейдэ орожо үзөөбди. Тус музей түүхын-хубисхалай. промышленностиин, хүдөө ажахын, ан арьяатанай, ургамалай эдэб түхэл янзануудые харуулһан уужам һаруул таһагуудтай, дабтагдашагүй һонин экспонадуудаар баян. Нүхэр Д. Доржготов манда бүхы байһан юумэнүүд тухай хөөржэ үгэбэ. Танилсаһаар, хөөрэлдэһөөр байтараа, энэ нүхэрэйнгөө «Бүгдэ» Найрамдаха Монгол Арад Улсын баатар Лубсандоржийн Гэлэгбаатар» гэжэ 1984 ондо Мүрэн хотодо гараһан номой автор байһыень мэдэжэ абабабди. Музей соонь Монголой Арадай Республикын геройнуудта зорюулһан тусхай стенд шэмэглэгдэнхэй, тэндэнь монгол сэргэшэдэй дүрэһөө гадна совет полководецууд болон солдадуудай (И. В. Сталинай, Г. К. Жуковай ба бусадай) дүрэнүүд байба. Монгол арадай бэеэ даанхай байдалай түлөө, социализм байгуулха хэрэгэй түлөө тэмсэһэн тэмсэлдэнь туһалха гэһэн интернациональна үүргээ дүүргэжэ ерэһэн аха дүү совет нүхэдэйнгөө аша габьяае мартангүй, ургажа ябаһан үетэниие мүн лэ тиимэ һайн һайхан абари зантайгаар хүмүүжүүлжэ байһыень харахадаа, музейн хүдэлмэрилэгшэдтэ баяр баясхалан хүргэбэбди.

Пенсидэ гарахаһа урда Монголой Арадай-хубисхалта армиин полковник ябаһан нүхэр Д. Доржготов дээрэ дурсагдаһан ном соогоо иигэжэ бэшэнэ: «МНР-эй герой Л. Гэлэгбаатар Бур.АССР-эй Түнхэнэй районой Хойто-Гол тосхоной Шохоной Лопсон Жамьяновичай бүлэдэ 1914 ондо хөрдохи үхибүүниинь (хүбүүд соогоо түрүүшынхинь) боложо түрэһэн байна. 1939 ондо япон милитаристнуудые Халхин голдо дарахада шалгаржа, герой болоһон юм». Гэлэгбаатарай аха дүүнэр мүнөөшье Түнхэнэй райондо ажаһуудаг. Тэдэ хэд бэ гэбэл, Туранай совхоздо ажалладаг адуушан нүхэр Шохонов Дондок Лопсонович мүн болоно. Тиихэдэ хоёр дүү басагадайнь нэгэн Ихенова Һама-Сырен Лопсоновна Мондо ажаһуудаг, нүгөө дүүнь — Дулма Лопсоновна Тоорын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан ябаһан, хоюулаа пенсидэ гаранхайнууд. Үхибүүдынь, аша гүшанарынь олон юм. 1920-ёод оноор СССР ба МНР хоёрой хоорондо хилын тогтоходо, Шохоновтоной хоёр үхибүүд: Гэлэгбаатар Нүхөө эгэшэтэеэ түрэлэйдөө үлэшэһэн байгаа. Тиихэдэ арбатай ябаһан хүбүүн 25-тай ябахадаа, баатар боложо тодороод, ами наһаяа Монгол ороной эрхэ сүлөөгэй түлөө үгэһэн байна. Түнхэндэ түрэһэн МНР-эй герой хүбүүн тухай нүхэр Доржготовой иимэ ном бэшэжэ гаргаһаниинь ехэл һайн гээшэ. Энэ ном буряад хэлэндэ оршуулагдаха бээ гэжэ найдагдана.

Монголой суута герой Хатанбаатар Магсаржав Хүбсэгэл аймагһаа угтай юм байна. Тэрээндэ, мүн аймагай эгээн түрүүшын багша Гомбосурендэ зорюулагдаһан тусхай стендүүдые харабабди. МНР-эй Ажалай Геройнуудта зорюулагдаһан материалнуудшье олон бии.

Энэ музей соо дэлхэй дээрэ эгээ томо үндэр хүнэй дүрэ зураг хаража, ехэл һонирхообди. Энэл аймагһаамнай гарбалтай тэрэ хүн XIX зуун жэлэй һүүл багаар ябаһан, Гонгор гэжэ нэрэтэй, үндэрынь 2 метр 64 сантиметр байһан юм. Хажуудань эмээл моритой хүн зураатай, тэрэнь Гонгорой нугадань арай гэжэ хүрэнэ, хүрэнэшьегүй гэхэдэ болохо, ёһотойл абарга баатар, Гулливер эрэгтэй харагдаха юм. Энэ музейн бүхы экспонадуудые дурдаха болоо һаа, тусхай ном болохо, тёэд тиимэ номой хэбдэгдэжэ гараагүйнь шаналалтай һэн. Мүрэн городой һургуулинуудай багшанар түүхэ, географи, зоологи, ботаника болон литературынгаа зарим хэшээлнүүдые эндэ ерэжэ, аша үрэ ехэтэйгээр хэдэг байна.

Гурбадахи удэрөө Мүрэн хотоһоонь Туртадаа самоледоороо бусабабди. Амаралтын үдэр байгаашье һаань, һурагшад болон багшанар хүндэмүүшэ зангаар һургуулидаа сугларжа, үшөө дахин гоё концерт харуулба. Концертынь программа түрүүшын үдэрэй концертын программаһаа тад сндоо, шэнэ байба, хабаадагшадыньшье баһа тиимэ. Туртын найман жэлэй һургуулиин бүхы үхибүүдэй дуулажа, хатаржа шадаха байһаниие дахин хаража баясабабди.

Энэ замай тэмдэглэлэй түгэсхэл болгон, монгол хэлэ буряад һургуулинуудта кружогой гү, али факультативай занятинуудта бурааадшье, ородшье һурагшадтаа заадаг болохо тухай дурадхал оруулхамни. Буряад хэлэн гээшэ монгол хэлэнүүдэй нэгэн гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Хэды тиимэ байбашье һаань, эдэ хэлэнүүд абгдли гэжэ болохогүй, буряад хүндэ абаһаар монголоор ушаха, бэшэхэдэ, юрэ хөөрэлдэхэдэшье бэрхэтэй юм. Монгол хэлые Д. Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай гүрэнэй багшанарай институтта хэлэ, бэшэгэй факультедтэ заадаг, зүгөөр дүүргэжэ гарагшадынь монголоор факультатившье зааажа шадахагүйнөө гадна өөһэдөө монголоор хөөрэлдэжэ бирадаггүй. Тэдэнэр хэлээ практическа талаарнь һайнаар шудалнагүй ха юм даа. Доржи Банзароваи нэрэмжэтэ Буряадай гүрэнэй багшанерай институт хоёр хани харилсаагаа улам һайжарулан, студентнүүдээ өөһэд хоорондонь айлшалуулан, монгол хэлые хүршэ арадайнгаа ажабайдалтай холбоотойгоор, һайнаар шудалуулха аргатай гээшэ. Тиибэл һургуулинуудта хүдэлхэеэ ерэһэн манай залуу мэргэжэлтэд гурбан хэлэ зааха эрхэтэй болохо бэлэй: ород, буряад ба монгол.

Д. ЛЫГДЕНОВ,
Түнхэнэй районой Монгойн дунда һургуулиин буряад хэлэ ба литературын багша.
Турта—Мүрэн—Мон.

«Залуу гвардиин» эмхидхэгдэһээр 45 жэлэй ой мүнөөдэр гүйсэхэнь

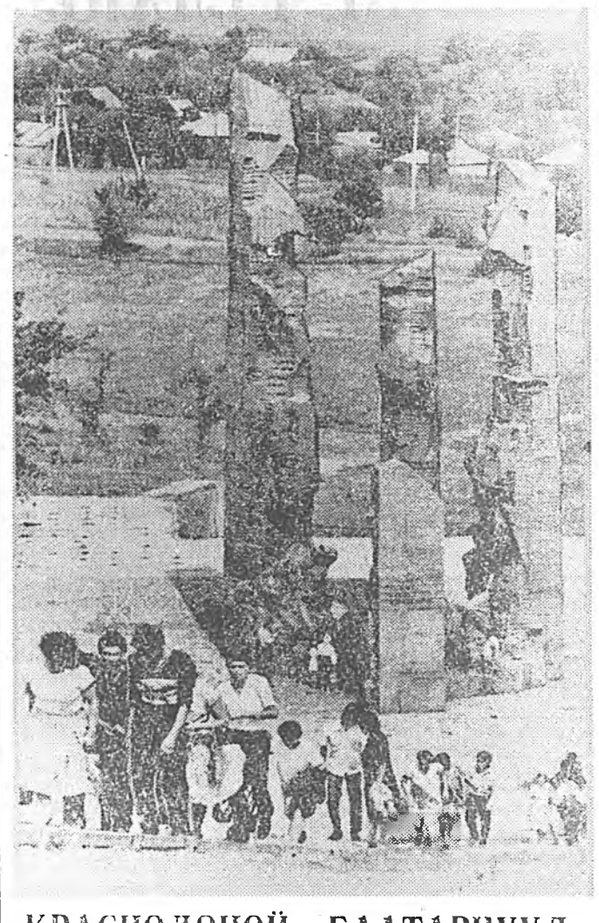

КРАСНОДОНОЙ БААТАРНУУД

Украинын ССР Краснодон — памятник-хото, һурган хүмүүжүүлэгшэ-хото мүн. Залуу гвардеецүүдэй баатаршалга, Мамаевай суута үүсхэл тухай һуралсалай номуудһаа, ветерануудай хоорооннһоо, уран зохёолһоо совет хүнүүд мэдэдэг юм. Эндэхи баатарнуудай мүнхэ алдар соло краснодонойхидто онсо эрилтэ табидаг гээшэ. Энэ хадаа Филипп Петрович Лютиков, Николай Петрович Бараков, Ульяна Громова, Олег Кошевой мэтын баатарнуудта адлаар ябаха гэһэн удхатай.

Ургажа ябаа залуу үеэтниие хүмүүжүүлхэ хүдэлмэридэ партиин горком саг ургэлжын анхарал хандулдаг юм. Нюуса «Залуу гвардиин» эмхиин гэшүүдэй нэрэ зүүхэ эрхэдэ хүртэхын түлөө комсомол-залуушуулай коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөн залуушуулай ажалай болон политическэ эдэбхиие дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэдэг байна. Иимэ эрхэдэ хүртэһэн бригадануud үсөөн бэшэ. Н. Я. Мамайн заншалые халан абаһан шахтернууд жэлэй туршада миллион тонно шулуун нүүрһэ олзоборилжо, дэлхэй дүүрэн суурхаа. Энэ жэлдэшье дээшэлүүлэгдэһэн уялга абажа, сүүдхэдэ 2700 тонно нүүрһэ малтана. Энэмнай баһал баатаршалга болоно.

Түрэл хотоёо суурхуулһан нютагаархидайнгаа нэрые мүнхэлхын тулада Краснодондо горитой хүдэлмэри хэгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Краснодоной партийно-комсомолой нюуса эмхиин байгуулагдаһаар 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ «Непокоренные» гэжэ мемориал 1982 ондо бодхоогдоһон байна. Скульпторнууд Н. Можаев, Г. Слепцов, Н. Щербаков, архитекторнууд М. Булкин, В. Десятничук гэгшэд тэрэниие бүтээгээ.

ТАСС-ай фотохронико.

ХАРАЛГАДА БЭЛДЭНЭ

Буряадай АССР-эй арадай театрнуудай дунда үнгэргэгдэһэн түгэсхэлэй харалгада илажа гараһан коллективүүд бүхэроссин фестивальда ошохоёо бэлдэжэ эхилбэ. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, хотын залуушуулай болон Хэжэнгын районой театрай коллективүүд болоно. Барнаул хотодо болохо уран һайханай театрай бүлгэмүүдэй бүхэроссин фестивальда ошохо болоһон манай республикын артистнуud үнгэрэгшэ жэлэй харалгада табиһан зүжэгүүдээ олоной үзэмжэдэ дурадхаха юм.

Хэжэнгын театрай коллективэй гэшүүд Доржи Эрдынеевэй «Бальжин хатан», харин Улаан-Удэ хотын залуушуулай бүлэг В. Мережкын «Пролетарская мельница счастья» гэһэн зүжэгүудые харуулхаяа бэлэдхэлэй ехэ худэлмэри ябуулжа байнхай. Бүхэроссин фестиваль байгша оной ноябриин 20-һоо 26 болотор үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

Манай корр.

СПОРТ · Спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

ТОБШОХОНООР...

БАСКЕТБОЛ. Эхэнэрнүүдэй болон эрэшүүлэй командануудай дунда баскетболоор профсоюзуудай спортын бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Буряадай мебель бүтээлгын, модо болбосоруулгын комбинадай спортзал соо үнгэргэгдэжэ байна. Промышленна предприятинуудай физкультурын коллективүүд, спортын клубуудай командануud мүрысөөндэ хабаадана.

Эхэнэрнүүдэй дунда нарин сэмбын комбинадай «Текстильщик» команда мяханай комбинадай «Пищевигтэй» наадахадаа, 33:45 тоотойгоор шүүгдээ. Эрэшүүлэй дунда «Мебельщик» «Пищевигэй» баскетболистнуудые 71:58 тоотойгоор илаба.

ДААМ. Хүүгэдэй спортын һургуулинуудай һурагшадай дунда улаасхоорондын даамаар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Орел хотодо дүүрэбэ. Буряадай АССР-эй командаһаа оньһожоруулгын ба тоо бүридхэлэй техникумэй 3-дахи курсын һурагша Виталий Доржиев, Улаан-Удын 2-дохи интернат һургуулиин 10-дахи классай һурагша Лида Паршенкова гэгшэд илангаяа һайнаар наадажа, өөһэд өөһэдынгөө хюлгэнүүд дээрэ дүрбэдэхи һуринуудые эзэлбэ. Тиигэжэ манай даамшад 23 команда соо һоо наймадахи һуурида гараһан байна юм.

С. АФАНАСЬЕВ.

▲ Воронеж хотодо дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Россин Советэй «Динамо» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн боложо дүүрэбэ. Мүрысөөндэ хабаадалсаһан Улаан-Удын «Динамо» команда гурбадахи һуури эзэлэ. Воронеж хотын болон Дагестанай «Динамо» бүлгэмэй командануud түрүүшын хоёр һуури эзэлһэн байна. Манай командын гэшүүдэй дундаһаа СССР-эй спортын мастернууд Доржи Халтанов, Владимир Шестаков, хүндэ шэгнүүртэ барилдаһан залуу спортсмен Игорь Тютрин гэгшэд һайнаар барилдажа ерээ. Эндэ Владимир Шестаков Махачкалагай түлөөлэгшэ, уласхоорондын классай спортын мастер Муталибовтай барилдахадаа, абаһаар яһала бэрхээр барилдабашье, һүүлэй һүүлдэ диилдэхэ баатай болоо.

52 килограммтан соо һоо манай Доржи Халтановые диилэхэ барилдаашан үгы байба. Тэрэ Россин Советэй чемпионой нэрэ эзэргэдэ хүртөө. Хүндэ шэгнүүртэ мүрысэнэн Игорь Тютрин Казаниин Масловтай хоёрдохи һуури буляалдаһан юм. Тиихэдэ дүршэлгүйдэжэ, нүхэртөө диилдэхэ баатай болоо. Командын нүгөөдэ гэшүүд—спортын мастерта кандидануud Мандархаев, Баясхаланов, Шаракшинов гэгшэд гурбадахи, бага шэгнүүртэ мүрысэһэн Чингис Цыремпилов мүнгэн медаляар шагнагдаа.

Иигэжэ СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөнэй нэгэ шатань дүүрэбэ. Харин «Динамо» бүлгэмэй удаадахи эзэлжэнэй бүхэсоюзна мүрысөөнэй удаадахи шатань байгша оной сентябриин һүүлшын үдэрнүүдтэ үнгэрхэ болоно. Эндэ манай «Динамо» бүлгэмэй зургаан спортсмен хабаадалсаха болонхой, һуралсал һорилго гаража эхилбэ. Мүрысөөн Воронеж хотодо үнгэрхэ юм.

▲ Махачкала хотодо эдир боксернуудай дунда Россин Федерациин түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болобо. Мүрысөөндэ хабаадаһан Степан Хорлоев мэргэжэлтэдэй зүгһөө эрхим сэгнэлтэдэ хүртөө. Загарайн районой Эрхирэгэй дунда һургуули дүүргэһэн Хорлоев гурбадахи һуури эзэлһэн байна.

Мүн Хабаровск хотодо боксоор Советскэ Союзай кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэнэ. Энэ ехэ нааданда манай республикаһаа профсоюзуудай спортын бүлгэмэй хоёр спортсмен хабаадана. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, Доржи Банзароваи нэрэмжэтэ багшанарай институтай дүрбэдэхи курсын студент, мастерта кандидат Геннадий Балабанов, мүн тус институтай хоёрдохи курсын студент СССР-эй спортын мастер Сергей Ильин гэгшэд болоно. Эдэ хоёр боксёр 48 болон 63,5 килограммай шэгнүүртэ мүрысэнэ.

Т. БАДМАИН.

ХЭНИИНЬ ЭРХИМЛЭГШЭ ААБ?

Үйлэдбэриин коллективүүдэй дунда футболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн нааданууд түгэсхэхы шатадаа хүрэбэ. Мүнөөдөө «Забайкалец» клубай футболистнууд түрүүлжэ ябана.

Харин удаадахи эзлжээндэ эдэнэр «Локомотивай» ЛВРЗ-гэй спортын клубай футболистнуудтай наадаха юм. Мүрысөөнэй таблицада түрүүшын гурбан һуури булаалдажа ябаһан эдэ командануудай хэнэйньшье эрхимлэжэ гарахань мэдэгдэнэгүй.

«Локомотивай» команда түгэсхэлэй нааданай урда тээ «Смена» болон шэлэй заводой футболистнуудые шүүһэн, мүн ЛВРЗ-гэй команда «Металлург» (Закаменск), «Шахтер» (Гусиноозерск) командануudые 2:1, 3:1 гэһэн тоотойгоор диилэжэ гарахадаа, мүрысөөнэй таблицада байдалаа улам һайжаруулба. Иигээд байхадаа, локомотив-вагон заһабарилгын, авиационно заводуудай спортын клубуудай, мүн «Локомотивай» футболистнуудай хоорондо түгэсхэлэй уулзалгануud үнгэргэгдэжэ, эндэ илажа гараһан командадань республикын чемпионой нэрэ эзэргэ олгогдохо болоно.

Манай корр.

ФУТБОЛОЙ ҺОНИН

Клубуудай командануудай дунда футболоор республикын кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн Буряадай АССР-эй 2э жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ болобо. Энэ түгэсхэлэй нааданда Гусиноозерскын «Шахтер» Улаан-Удын прибор бүтээлгын нэгдэлэй «Торпедо» командатай уулзаһан байгаа. Эндэ шахтернууд эдэбхитэй һайнаар наадажа, 2:0 тоотойгоор шүүгээд, республикын кубогта түрүүшынхээ хүртэбэ. Командын тренер С. Старовойтов, вратарь К. Кобунов илангаяа һайнаар наадаа. Добтологшо И. Селецкий, хамгаалалта туһалагша М. Коцитадзе гэгшэд онсо шалгаржа, илалта шэрээһэн байна юм.

Клубай командануudай дунда Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлнөөр. Мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябаһан Улаан-Удын авиационно заводой «Забайкалец» болон локомотивна депогой командануud эзлжээтэ нааданда уулзаба. Тиихэдээ түмэр замшад 2:1 тоотойгоор илажа, авиаторнуудые хүсэжэрхёё. ЛВРЗ-гэй спортклубай футболистнууд, прибор бүтээлгын нэгдэлэй «Торпедо», Гусиноозерскын «Шахтер», Онохойн «Восход», Закаменскын «Металлург» командануud удаадахи һууринуудые эзэлнэ.

НОРМАТИВУУДЫЕ БАТАЛБА

Дундуур болон холын зайда урилдалгаар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Таганрог хотодо болобо. Россин Федерациин 31 область, хизаар ба автономито республикын 360 гаран атледүүд хабаадаһан байгаа. Манай республикын «спортын хатанай» түлөөлэгшэд табадахи һуури эзэлээ.

Спортын мастер Ирина Зайцева 800 метрэй зайе 2 минута 02 секунда соо гаталжа, дүрбэдэхи һуури эзэлбэ. Спортын мастер Татьяна Маслова 3000 метрэй зайда эрхим зургаанай тоодо ороһон байха юм. СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөндэ мүнгэн медаляар шагнагдаһан спортын мастер Наталья Соломинская энэ зайда юһэдэхи һуурида гараа. Тиихэдээ тэдэнэр бултадаа СССР-эй спортын мастерай нормативуудые баталһан байна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

«Агаарта зурагдаһан угалзануud».

В. ПЛУТТЫН фотоэтюд.

1988 ОНДО АБАХА ГАЗЕТЭ, ЖУРНАЛДА ЗАХИЛ ЭХИЛЭНХЭЙ.

ХҮНДЭТЭ ҮНШАГШАД!

БУРЯАД ҮНЭН

газетэеэ захихаяа шамдагты!

ПРАВДА БУРЯТИИ

● Яаралтай хэрэгүүд. «Үбэл болохогүй гү!»—шалгалтын материал.

● «Һургаал абамаар хэрэгүүд» — А. Праведниковай статья.

● «Түрүүшүүлэй хойноһоо хэн ябанаб?» — П. Натаевай корреспонденци.

● «Гол шухала анхарал»—республикын Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ И. М. Пытинтэй хөөрэлдөөн.

● «Шулуун нүүрһэнэй талмай дээрэ болоһон яарал»—кранай машинистиүүдэй бригадир А. Иванкын статья.

● «Ургуулһанаа хадагалжа шадаха гээшэ гүбди?» — Л. Лабаровагай статья.

● Байгал далайе хамгаалга—нангин хэрэг. «Бидэниие хэн гэжэ нэрлэлтэйб?»—Д. Санжиевай статья.

● «Республикын чемпион» —А. Литвинэй хөөрөөн.

● «1,5 мянган хүн хабаадаа»—Е. Румянцевай корреспонденци.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.00—«90 минута». 9.35—Мультфильм. 9.55—«Ан амитадай аймаг». 10.55—«Соргой хүхюун мүрысөөнүүд». 11.40—Шэнэ һонин (11.50 хүрэтэр). 17.00—Шэнэ һонин. 17.15—Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 17.25—Кипр тухай баримтата фильм. 17.55—«...16 болон тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». **Улаан-Удэ.** 18.40—«Зүүн Сибирь». 18.50—Байгал. **Москва.** 19.10—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 19.25—Хитадай национальна һайндэртэ —республикын байгуулагдаһан үдэртэ. 20.25—«Исполняющий обязанности» — телевизионно уран һайханай фильм (КНР). 22.00—Время. 22.30—Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.40 —Телевизор харагшадай анхаралда. 23.10—М. Мусоргский. 23.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». (00.10 хүрэтэр).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Общество шэнжэлгэ. 10-дахи класс. 10.05 —Немец хэлэн. 11.05—СПТУ-гай һурагшадта. 11.35, 11.40— Н. В. Гоголь. «Тарас Бульба». 12.05—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 13.10—«Худөөгэй ажал хэрэгүүд». 14.10—Э. Казакевич тухай дурсалгануud. 14.55—«Шинии ленинскэ библиотекэ». В. И. Ленин. «Материализм ба эмпириокритицизм». 1-дахи дамжуулга. 15.35—Шэнэ һонин. **Улаан-Удэ.** 18.20—Киногоор аяншалагшадай альманах. **Москва.** 18.40—«Манай саад». **Улаан-Удэ.** 19.10—«Уран зохёолшо ба үе саг». Поэт Баир Дугаров. 2-дохи дамжуулга. 19.45 —Киножурнал. 20.05—Улаан-Удын телевидениин студиин очерк —«Монголрабфак». 50 жэлэй үнгэрһэн хойно болоһон уулзалга». 20.25—Баримтата фильм. **Москва.** 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.15—Тележурнал. 21.45—Мурманск, хотын 42-дохи һургуулиин эхин классуудай багша Ю. Лимонов тухай телеочерк. 22.00—Время. 22.30—Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.40—Арадай аялга дуунууд. 23.00—Футболоор Европын Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн. Забһарлалгынь үедэ—23.45—Балалайка наадана.

САГАЙ УЛАРИЛ

МҮНӨӨДЭР бүрхэжэ, сэлмэжэ байха, зарим тээ багаханаар бороо орохо, һалхин шангадаха. 9—14 градус дулаан болохо.

УЛААН-УДЭДЭ бүрхэгшэг байха, үе-үе болоод бороо орохо. Үдэһөө хойшо һалхин шангадаха. 10—12 градус дулаан байха.

Редакторай орлогч Ц. Б. ЦЫРЕНД

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРАШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-66-08, зам. редактора — 2-62-62 отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76 ; отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды - 2-56-25 промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73, п. Хориск — 55-6-99

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Н-02682. Заказ № 225. Индекс 04609.